

2024/1347

22.5.2024

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2024/1347

ze dne 14. května 2024

o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 78 odst. 2 písm. a) a b) a čl. 79 odst. 2 písm. a) této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ⁽¹⁾,

s ohledem na stanovisko Výboru regionů ⁽²⁾,

v souladu s řádným legislativním postupem ⁽³⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ⁽⁴⁾ byla provedena řada podstatných změn. Za účelem harmonizace a většího sjednocení azylových rozhodnutí a obsahu mezinárodní ochrany, aby se snížila motivace k pohybu v rámci Unie a aby se osoby požívající mezinárodní ochrany motivovaly k tomu, aby se zdržovaly v členském státě, který jim ochranu udělil, a aby se zajistilo rovné zacházení s osobami požívajícími mezinárodní ochrany, by uvedená směrnice měla být zrušena a nahrazena nařízením.
- (2) Společná azylová politika, včetně společného evropského azylového systému, je založena na bezvýhradném a úplném uplatňování Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, doplněné Newyorským protokolem ze dne 31. ledna 1967 (dále jen „Ženevská úmluva“), a je nedílnou součástí cíle Unie spočívajícího v postupném vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva otevřeného lidem, kteří donuceni okolnostmi oprávněně hledají ochranu v Unii. Tato politika by se měla řídit zásadou solidarity a spravedlivého rozdělení odpovědnosti mezi členskými státy, a to i pokud jde o finanční aspekty. Ženevská úmluva je základem mezinárodního právního režimu na ochranu uprchlíků.
- (3) Společný evropský azylový systém stojí na společných normách pro azylové řízení, uznávání a ochranu poskytovanou na úrovni Unie, pro podmínky přijímání uprchlíků a pro systém určování členského státu příslušného pro posuzování žádostí o mezinárodní ochranu. Přestože se při postupném vytváření společného evropského azylového systému dosáhlo pokroku, panují mezi členskými státy nadále značné rozdíly, pokud jde o používané postupy, míru uznaných žádostí o azyl, druh udělené ochrany, úroveň materiálních podmínek při přijetí a podporu poskytovanou osobám požívajícím mezinárodní ochrany nebo těm, které o ni žádají. Tyto rozdíly mohou vést k druhotnému pohybu a komplikovat dosažení cíle, jímž je zajistit, aby se všem žadatelům dostalo stejného zacházení bez ohledu na to, kde na území Unie o azyl požádají.
- (4) Ve sdělení ze dne 6. dubna 2016 „Zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti“ vytyčila Komise své záměry pro zlepšení společného evropského azylového systému, zejména vytvoření udržitelného a spravedlivého systému určování členského státu příslušného pro posuzování žádostí o mezinárodní

⁽¹⁾ Úř. věst. C 75, 10.3.2017, s. 97.

⁽²⁾ Úř. věst. C 207, 30.6.2017, s. 67.

⁽³⁾ Postoj Evropského parlamentu ze dne 10. dubna 2024 (dosud nezveřejněný v Úředním věstníku) a rozhodnutí Rady ze dne 14. května 2024.

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. L 337, 20.12.2011, s. 9).

ochranu, posílení systému Eurodac, dosažení větší jednotnosti azylového systému Unie, prevenci druhotného pohybu v rámci Unie a přeměnu Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu na agenturu. Uvedené sdělení je v souladu s výzvami ze zasedání Evropské rady konaného ve dnech 18. až 19. února 2016 k dosažení pokroku při reformě stávajícího rámce Unie s cílem zajistit humánní a účinnou azylovou politiku.

- (5) Vzhledem k tomu, že čl. 78 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“) požaduje jednotný azylový status a dobře fungující společný evropský azylový systém, mělo by se výrazně pokročit ve sbližování vnitrostátních azylových systémů, a to se zvláštním zřetelem k rozdílům v míře uznaných žádostí o azyl a druhu ochranného statusu udělovaného v členských státech. Mimo to je třeba dále zpřesnit a sjednotit práva udělovaná osobám požívajícím mezinárodní ochrany.
- (6) K dosažení větší míry harmonizace v celé Unii a zajištění vysoké úrovně právní jistoty a transparentnosti je tedy nutné nařízení.
- (7) Hlavním cílem tohoto nařízení je na jedné straně zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování, které osoby mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a na straně druhé zajistit společný soubor práv udělovaných osobám požívajícím mezinárodní ochrany ve všech členských státech.
- (8) Další sbližení právních předpisů o uznávání a obsahu postavení uprchlíka a statusu doplňkové ochrany by navíc mělo pomoci omezit druhotný pohyb žadatelů o mezinárodní ochranu a osob požívajících mezinárodní ochrany mezi členskými státy.
- (9) Mezinárodní ochrana by měla být udělena státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, kteří spadají do oblasti působnosti tohoto nařízení a kteří pro udělení mezinárodní ochrany splňují podmínky. Mezinárodní ochrana by neměla být udělena státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, kteří nespádají do působnosti tohoto nařízení. Jsou-li udělovány vnitrostátní humanitární statusy, neměly by být zaměnitelné s mezinárodní ochranou.
- (10) Ustanovení tohoto nařízení o obsahu mezinárodní ochrany, včetně pravidel odrazujících od druhotného pohybu, by se měla vztahovat na osoby, kterým byla na základě kladného výsledku postupu o přesídlení nebo postupu humanitárního přijímání uprchlíků v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1350⁽⁵⁾ udělena mezinárodní ochrana.
- (11) Toto nařízení plně respektuje základní práva a ctí zásady uznané zejména v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv. Toto nařízení usiluje zejména o zajištění plného respektu k lidské důstojnosti a práva na azyl žadatelů o azyl a rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, a prosazuje uplatňování ustanovení Listiny týkajících se lidské důstojnosti, respektování soukromého a rodinného života, svobody projevu a informací, práva na vzdělání, práva na svobodnou volbu povolání a práva pracovat, svobody podnikání, práva na azyl, ochrany v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání, rovnosti před zákonem, nediskriminace, práv dětí, práv týkajících se sociálního zabezpečení a sociální pomoci a zdravotní péče. Uvedená ustanovení by proto měla být odpovídajícím způsobem provedena.
- (12) Pokud jde o zacházení s osobami spadajícími do oblasti působnosti tohoto nařízení, jsou členské státy vázány povinnostmi vyplývajícími z nástrojů mezinárodního práva, jichž se účastní a mezi něž patří zejména ty zakazující diskriminaci.
- (13) Měly by být použity zdroje Evropského azylového, migračního a integračního fondu, zřízeného nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147⁽⁶⁾, aby bylo možné náležitě podpořit úsilí členských států při zavádění norem stanovených tímto nařízením, a to zejména těch členských států, jejichž azylové systémy jsou především z důvodu zeměpisné polohy a demografické situace vystaveny zvláštnímu a neúměrnému tlaku. Při dodržení obecné zásady zákazu dvojího financování by členské státy měly na všech úrovních státní správy plně využívat finanční prostředky, jež nemají přímou vazbu na azylovou a migrační politiku, ale mohly by být použity k financování činnosti v této oblasti.

⁽⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1350 ze dne 14. května 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro přesídlování a humanitární přijímání a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147 (Úř. věst. L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj>).

⁽⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147 ze dne 7. července 2021, kterým se zřizuje Azylový, migrační a integrační fond (Úř. věst. L 251, 15.7.2021, s. 1).

- (14) Vhodnou podporu by při provádění tohoto nařízení měla zajistit Agentura Evropské unie pro otázky azylu (dále jen „agentura pro azyl“), která byla zřízena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2303⁽⁷⁾, a to především tím, že na základě žádosti dotčeného členského státu nebo po dohodě s ním poskytne odborníky, kteří orgánům členských států budou nápomocni při příjmu, evidenci a posuzování žádostí o mezinárodní ochranu, a tím, že bude poskytovat aktualizované informace o třetích zemích, včetně informací o zemi původu, a další důležité pokyny a nástroje. Při uplatňování tohoto nařízení by orgány členských států měly zohlednit operační postupy, ukazatele, pokyny a osvědčené postupy vypracované agenturou pro azyl. Při posuzování žádostí o mezinárodní ochranu, a aniž by byla v jednotlivých případech dotčena individuální povaha těchto posouzení, by vnitrostátní orgány členských států měly brát v úvahu informace, zprávy a společné analýzy týkající se situace v zemích původu a návodné pokyny, které na úrovni Unie v souladu s nařízením (EU) 2021/2303 připraví agentura pro azyl a evropská síť pro informace o třetích zemích.
- (15) V souladu s Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte z roku 1989 by se při uplatňování tohoto nařízení mělo pamatovat především na nejlepší zájem dítěte. Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte by orgány členských států měly zejména náležitě zohledňovat zásadu celistvosti rodiny, blaho a sociální vývoj nezletilé osoby, jazykové dovednosti, otázky bezpečnosti a ochrany a přání dané nezletilé osoby s přihlédnutím k jejímu věku a vyspělosti.
- (16) V zájmu ochrany nejlepšího zájmu dítěte a celkového blaha nezletilé osoby a s cílem podpořit kontinuitu pomoci poskytované nezletilým osobám bez doprovodu a jejich zastupování by členské státy měly usilovat o zajištění toho, aby za nezletilou osobu bez doprovodu pokud možno odpovídala vždy tatáž fyzická osoba, a to rovněž v průběhu azylového řízení a po udělení mezinárodní ochrany.
- (17) Zletilé dítě by mělo být po individuálním posouzení považováno za závislé pouze tehdy, není-li v důsledku svého fyzického či duševního stavu souvisejícího se závažným onemocněním trvalého charakteru nebo s těžkým zdravotním postižením schopno se o sebe postarat.
- (18) Ustanoveními tohoto nařízení týkajícími se zachování celistvosti rodiny nejsou dotčeny hodnoty a zásady uznávané v členských státech. V případě polygamního manželství je v pravomoci každého členského státu rozhodnout o tom, zda uplatní ustanovení o zachování celistvosti rodiny na polygamní domácnost, včetně nezletilých dětí, které má osoba používající mezinárodní ochranu s dalším manželem či manželkou.
- (19) Uplatňování ustanovení o zachování celistvosti rodiny by mělo být vždy založeno na skutečných rodinných vztazích a nemělo by se vztahovat na případy nucených sňatků a manželství či partnerství uzavřených pouze proto, aby mohla daná osoba vstoupit na území členského státu nebo v něm pobývat. Aby se předešlo diskriminaci rodinných příslušníků na základě místa založení rodiny, měl by pojem rodina zahrnovat rovněž rodiny, které byly založeny mimo zemi původu, avšak ještě před příchodem na území Unie.
- (20) Pokud členský stát za účelem zachování celistvosti rodiny rozhodne, že v nejlepším zájmu sezdané nezletilé osoby je žít společně se svými rodiči, nemělo by podle tohoto nařízení pro manžela či manželku této osoby vyplývat z takového manželství žádné právo na pobyt.
- (21) Tímto nařízením není dotčen Protokol č. 24 o poskytování azylu státním příslušníkům členských států Evropské unie, připojený ke Smlouvě o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“) a Smlouvě o fungování EU.
- (22) Přiznání postavení uprchlíka je deklaratorním aktem.
- (23) Při určování toho, zda je žadatel uprchlíkem ve smyslu článku 1 Ženevské úmluvy, by orgánům členských států mohly poskytnout cennou pomoc konzultace s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.
- (24) Při posuzování otázky, zda mají žadatelé důvodnou obavu z pronásledování nebo zda jim hrozí reálné nebezpečí vážné újmy či zda daný stát nebo podstatnou část jeho území kontrolují stabilní, uznávané nestátní orgány, včetně mezinárodních organizací, které poskytují ochranu, a při posuzování toho, zda mají žadatelé přístup k ochraně před pronásledováním nebo vážnou újmu v jiné části země původu, než je jejich domovská oblast (dále jen „alternativní vnitrostátní ochrana“), by rozhodující orgány měly mimo jiné přihlížet k příslušným obecným informacím a doporučením Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.

(7) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2303 ze dne 15. prosince 2021 o zřízení Agentury Evropské unie pro otázky azylu a o zrušení nařízení (EU) č. 439/2010 (Úř. věst. L 468, 30.12.2021, s. 1).

- (25) Je třeba stanovit normy pro definici a obsah postavení uprchlíka, aby sloužily jako vodítko příslušným vnitrostátním orgánům členských států při uplatňování Ženevské úmluvy.
- (26) Je nezbytné zavést společná kritéria pro uznávání žadatelů o azyl jako uprchlíků ve smyslu článku 1 Ženevské úmluvy.
- (27) Jestliže není jeden nebo více jednotlivých aspektů prohlášení žadatele podloženo písemnými nebo jinými doklady, mělo by být v případě pochybností rozhodnuto v jeho prospěch, pokud vyvinul skutečné úsilí o doložení potřeby mezinárodní ochrany, předložil veškeré relevantní podklady, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně chybějících relevantních podkladů, pokud jsou žadatelova prohlášení považována za ucelená a věrohodná a pokud byla prokázána jeho celková hodnověrnost, přičemž se vezme v potaz den, kdy žadatel požádal o mezinárodní ochranu, a případně důvody, které ho vedly k tomu, že nepožádal dříve.
- (28) Rozhodující orgán by své závěry o nedůvěryhodnosti žadatele neměl opírat pouze o skutečnost, že se žadatel při poskytnutí prvotních informací o svém pronásledování nedovolával své sexuální orientace, ledaže by bylo zjevné, že žadatelovým záměrem je pouze odložit nebo zmařit výkon rozhodnutí, jehož výsledkem by byl jeho návrat.
- (29) Přesvědčení, názory nebo orientace žadatele vedoucí k jednání, které by mohlo zavdat příčinu k důvodné obavě z pronásledování nebo ke vzniku reálného nebezpečí vážné újmy, je třeba zohlednit i v případě, že byly v zemi původu zcela nebo částečně skrývány.
- (30) Pokud žadatel není během řízení k dispozici v důsledku okolností, které nemohl ovlivnit, použijí se příslušná ustanovení a záruky stanovené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351⁽⁸⁾, nařízení (EU) 2024/1348⁽⁹⁾ a ve směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1346⁽¹⁰⁾.
- (31) Zejména je nezbytné zavést společnou definici těchto pojmů: potřeba ochrany vznikající na místě (*sur place*), příčiny újmy a ochrany, vnitrostátní ochrana a pronásledování, včetně důvodů pronásledování.
- (32) Ochranu může poskytovat buď stát, nebo ji mohou poskytovat stabilní, uznávané nestátní orgány či mezinárodní organizace, které kontrolují stát nebo podstatnou část jeho území a které splňují podmínky stanovené tímto nařízením, a to za předpokladu, že jsou schopny a ochotny ochranu poskytnout. Taková ochrana by měla být účinná a neměla by být pouze dočasná.
- (33) Není-li původcem pronásledování nebo vážné újmy stát ani státní subjekt, měl by rozhodující orgán v rámci posouzení žádosti o mezinárodní ochranu posoudit, zda existuje alternativní vnitrostátní ochrana, a to jakmile je zjištěno, že by se jinak na žadatele uplatnila kvalifikační kritéria stanovená v tomto nařízení. Účinná alternativní vnitrostátní ochrana před pronásledováním nebo vážnou újmu by měla být žadateli dostupná v té části země původu, do níž může bezpečně a legálně odcestovat a do níž může vstoupit a ve vztahu k níž lze důvodně předpokládat, že by se v ní usadil. Důkazní břemeno při prokazování dostupnosti alternativní vnitrostátní ochrany by mělo být na straně rozhodujícího orgánu. V případě, že rozhodující orgán prokáže dostupnost alternativní vnitrostátní ochrany, měli by mít žadatelé právo předložit potřebné doklady a podklady, které mají k dispozici.
- (34) Při zvažování toho, zda lze u žadatelů důvodně předpokládat, že se usadí v jiné části své země původu, by měl rozhodující orgán vzít v potaz rovněž to, zda budou žadatelé v místních podmínkách své země původu schopni uspokojit své základní potřeby, pokud jde o přístup k potravinám, hygienickým prostředkům a přístřeší.

⁽⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013 (Úř. věst. L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

⁽⁹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348 ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU (Úř. věst. L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽¹⁰⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1346 ze dne 14. května 2024, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (Úř. věst. L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

- (35) Je-li původcem pronásledování nebo vážné újmy stát nebo státní subjekt, měla by se uplatnit domněnka, že účinná ochrana není žadateli dostupná, a rozhodující orgán nemusí zkoumat, zda existuje alternativní vnitrostátní ochrana. Rozhodující orgán by měl mít možnost posoudit dostupnost alternativní vnitrostátní ochrany pouze tehdy, je-li jednoznačně zjištěno, že pronásledování nebo vážná újma hrozí od aktéra, jehož moc je jednoznačně omezena na konkrétní zeměpisnou oblast, nebo tehdy, má-li stát samotný kontrolu pouze nad určitými částmi příslušné země původu.
- (36) Je-li posuzována žádost o ochranu na místě (sur place), skutečnost, že nebezpečí pronásledování nebo vážné újmy je založeno na okolnostech, jež nespocívají ve vyjádření nebo setrvání na názorech a přesvědčení, které měl žadatel v zemi původu, může nasvědčovat tomu, že jediným nebo hlavním účelem, který žadatel sledoval, bylo vytvořit potřebné podmínky k žádosti o mezinárodní ochranu.
- (37) Pronásledování osob určitého pohlaví nebo dětí může za určitých okolností zahrnovat také nábor nezletilých, mrzačení pohlavních orgánů, nucené sňatky, obchodování s dětmi a dětskou prací a obchodování s lidmi za účelem jejich sexuálního vykořisťování.
- (38) Pronásledování může mít rovněž podobu nepřiměřeného nebo diskriminačního trestního stíhání nebo trestání. K takovému nepřiměřenému nebo diskriminačnímu trestnímu stíhání nebo trestání může docházet například v situaci, kdy žadatel odmítne výkon vojenské služby z morálních, náboženských nebo politických důvodů či z důvodu příslušnosti k určité etnické skupině nebo z důvodu určité státní příslušnosti.
- (39) Jednou z podmínek způsobilosti pro postavení uprchlíka ve smyslu čl. 1 odst. A Ženevské úmluvy je příčinná souvislost mezi důvodem pronásledování, totiž rasou, náboženstvím nebo přesvědčením, národností, zastáváním určitých politických názorů nebo příslušností k určité společenské skupině, a pronásledováním či neexistencí ochrany před takovým jednáním.
- (40) Je rovněž nezbytné zavést společnou definici pojmu pronásledování z důvodu „příslušnosti k určité společenské skupině“. Pro účel vymezení určité společenské skupiny je třeba věnovat náležitou pozornost problémům plynoucím ze sexuální orientace či z pohlaví žadatele, včetně jeho genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti, které by mohly souviset s určitými právními tradicemi a zvyklostmi, v jejichž důsledku dochází například k mrzačení pohlavních orgánů, nuceným sterilizacím či nuceným potratům, pokud mají souvislost s žadatelovou důvodnou obavou z pronásledování. Za určitých okolností by jedním ze znaků pro účely vymezení určité společenské skupiny mohlo být zdravotní postižení.
- (41) Ze situace v zemi původu, a to i pokud jde například o existenci a uplatňování trestněprávních předpisů namířených konkrétně proti lesbickým ženám, homosexuálům a bisexuálním, transgenderovým a intersexuálním osobám, může vyplývat, že na tyto osoby je třeba nahlížet jako na určitou společenskou skupinu.
- (42) Při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu by příslušné orgány členských států měly používat metody pro posouzení věrohodnosti žadatele způsobem, který respektuje práva žadatele zaručená Listinou a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv, zejména právo na lidskou důstojnost a respektování soukromého a rodinného života. Žadatelé by zejména v souvislosti se sexuální orientací a genderovou identitou neměli být předmětem podrobného dotazování nebo zkoumání jejich sexuálního chování.
- (43) Cíle a zásady Organizace spojených národů jsou stanoveny v preambuli a v článcích 1 a 2 Charty OSN a zakotveny v jejích rezolucích týkajících se opatření pro boj proti terorismu. V těchto rezolucích se mimo jiné uvádí, že „jednání, metody a praktiky terorismu jsou v rozporu s cíli a zásadami Organizace spojených národů“ a že „úmyslné financování, plánování a podněcování teroristických činů je rovněž v rozporu s cíli a zásadami Organizace spojených národů“.
- (44) Pro účely uplatňování ustanovení tohoto nařízení týkajících se vyloučení z mezinárodní ochrany v případě, kdy se lze důvodně domnívat, že se žadatel dopustil jednání, jež je v rozporu s cíli a zásadami stanovenými v článcích 1 a 2 Charty OSN, není nezbytně nutné prokázat, že byl tento žadatel odsouzen za některý z teroristických trestných činů uvedených v čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV (Úř. věst. L 88, 31.3.2017, s. 6).

- (45) Pro účely uplatňování ustanovení tohoto nařízení týkajících se vyloučení z mezinárodní ochrany v případě žadatele, který se dopustil jednání spočívajícího v účasti na činnosti teroristické skupiny, skutečnost, že není prokázáno, že by žadatel spáchal nebo se pokusil spáchat teroristický čin ve smyslu rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů nebo jeho spácháním hrozil, nebrání orgánům členských států v tom, aby jednání žadatele považovaly za jednání, jež je v rozporu s cíli a zásadami Organizace spojených národů.
- (46) Pro účely individuálního posouzení skutečností, jež mohou představovat závažný důvod se domnívat, že žadatel je vinen činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami OSN, podněcoval k páčání takových činů nebo se na jejich páčání jinak podílel, je obzvláště důležitá skutečnost, že žadatel byl soudy členského státu odsouzen za účast na činnosti teroristické skupiny, stejně jako zjištění soudu, že žadatel byl řídicím členem takové skupiny, přičemž by se nemělo požadovat, aby bylo prokázáno, že žadatel podněcoval k páčání teroristického činu nebo se na jeho páčání jinak podílel.
- (47) Spáchání politického zločinu není v zásadě důvodem k vyloučení z postavení uprchlíka. Avšak zvláště kruté činy, kdy je dotčené jednání v nepoměru k údajným politickým cílům, a teroristické činy vyznačující se násilím, i pokud byly spáchány s údajně politickým cílem, by se měly posuzovat jako závažné nepolitické zločiny, a být tudíž důvodem k vyloučení z postavení uprchlíka.
- (48) Je nezbytné stanovit také normy pro definici a obsah statusu doplňkové ochrany. Doplňková ochrana by měla být doplňková a dodatečná k ochraně uprchlíků zakotvené v Ženevské úmluvě. Zatímco důvody pro ochranu se v případě postavení uprchlíka a statusu doplňkové ochrany liší, potřeba ochrany může trvat stejnou dobu. Obsah ochrany spojené s postavením uprchlíka a statusu doplňkové ochrany se může lišit pouze tehdy, je-li tak výslovně stanoveno v tomto nařízení. Toto nařízení nicméně umožňuje, aby členské státy přiznávaly v případě obou statusů tatáž práva a podporu.
- (49) Je nezbytné zavést společná kritéria, na jejichž základě mají být žadatelé o mezinárodní ochranu uznáváni za osoby, které požívají doplňkové ochrany. Tato kritéria by měla být definována na základě mezinárodních závazků vyplývajících z nástrojů v oblasti lidských práv a stávající praxe v členských státech.
- (50) Pro účely posuzování vážné újmy, v jejímž důsledku by mohli být žadatelé považováni za osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, by měl pojem „svévolné násilí“ zahrnovat násilí, které může člověka zasáhnout bez ohledu na jeho osobní situaci.
- (51) Případy, kdy se ozbrojené síly třetí země střetnou s jednou nebo několika ozbrojenými skupinami nebo kdy proti sobě stojí dvě nebo více ozbrojených skupin, by se měly pro účely posuzování vážné újmy považovat za vnitrostátní ozbrojený konflikt. Není nezbytné, aby byl daný konflikt klasifikován jako „ozbrojený konflikt, který nemá mezinárodní ráz“ ve smyslu mezinárodního humanitárního práva, ani není nezbytné, aby kromě posouzení míry násilí na dotčeném území bylo provedeno samostatné posouzení intenzity ozbrojených střetů, stupně organizace ozbrojených sil či délky konfliktu.
- (52) Pokud jde o důkazy potřebné k doložení existence vážného a individuálního ohrožení života civilisty nebo osoby, neměly by rozhodující orgány po žadatelích požadovat, aby prokázali, že jsou konkrétně dotčeni skutečnostmi týkajícími se jejich osobní situace. Nicméně míra svévolného násilí požadovaná k doložení žádosti je nižší, jsou-li žadatelé schopni prokázat, že jsou konkrétně dotčeni v důsledku skutečností týkajících se jejich osobní situace. Kromě toho by existence vážného a individuálního ohrožení měla být rozhodujícím orgánem výjimečně považována za prokázanou v případě, že míra svévolného násilí, kterou se vyznačuje ozbrojený konflikt, dosáhne natolik vysoké úrovně, že existují závažné důvody domnívat se, že by civilisté byli v případě návratu do země původu nebo její příslušné části – z pouhého důvodu své přítomnosti na těchto místech – vystaveni reálnému nebezpečí vážné újmy.
- (53) V závislosti na okolnostech, včetně délky a účelu pobytu, by se mohlo z cesty do země původu usuzovat, že osoby mající postavení uprchlíka znovu využily ochranu země původu či se ve své zemi původu znovu usadily nebo že v případě osob požívajících doplňkové ochrany důvody pro udělení tohoto statusu zanikly.

- (54) V souladu s nařízením (EU) 2024/1348 by členské státy měly zajistit, aby žadatelé měli možnost uplatnit u soudu účinný opravný prostředek proti rozhodnutí rozhodujícího orgánu o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu z důvodu její neopodstatněnosti nebo proti rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany. V tomto ohledu by důvody, které vedly rozhodující orgán k rozhodnutí o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu nebo o odnětí mezinárodní ochrany osobě požívající této ochrany, měly podléhat důkladnému přezkumu příslušným soudem v rámci jakékoli žaloby podané proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti nebo proti rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany.
- (55) Cestovní doklady, které byly osobám požívajícím mezinárodní ochrany vydány poprvé, nebo jejichž platnost byla prodloužena po vstupu tohoto nařízení v platnost, by měly být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 2252/2004⁽¹²⁾ nebo s minimálními normami pro bezpečnostní a biometrické prvky rovnocenné úrovně.
- (56) Povolení k pobytu, které bylo osobě požívající mezinárodní ochrany vydáno poprvé, nebo jehož platnost byla prodloužena po vstupu tohoto nařízení v platnost, by mělo být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1030/2002⁽¹³⁾.
- (57) Členské státy by měly zajistit, aby v období mezi udělením mezinárodní ochrany a vydáním povolení k pobytu měla osoba požívající mezinárodní ochrany skutečný přístup ke všem právům stanoveným v tomto nařízení s výjimkou svobody pohybu v rámci Unie a vydání cestovního dokladu.
- (58) Rodinní příslušníci jsou z důvodu svého blízkého vztahu k osobám požívajícím mezinárodní ochrany zpravidla vystaveni pronásledování nebo vážné újmě, které by mohly být důvodem k udělení mezinárodní ochrany. Za účelem zachování celistvosti rodiny by rodinní příslušníci pobývající na území téhož členského státu, kteří nesplňují podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, měli mít nárok požádat o povolení k pobytu. Toto povolení k pobytu by se mělo udělit s výjimkou případů, kdy se na rodinné příslušníky vztahují důvody pro vyloučení, ledaže důvody národní bezpečnosti či veřejného pořádku tento postup neumožňují. Rodinní příslušníci by měli mít práva přiznávaná osobě požívající mezinárodní ochrany, a to jakmile byla mezinárodní ochrana přiznána. Aniž jsou dotčena ustanovení tohoto nařízení o zachování celistvosti rodiny, spadá-li jejich situace do oblastí působnosti směrnice Rady 2003/86/ES⁽¹⁴⁾ a jsou-li splněny v ní stanovené podmínky pro sloučení rodiny, mělo by být rodinným příslušníkům osob požívajících mezinárodní ochrany, kteří sami nesplňují podmínky pro udělení této ochrany, vydáno povolení k pobytu a udělena práva podle uvedené směrnice. Uplatňováním tohoto nařízení by neměla být dotčena směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES⁽¹⁵⁾.
- (59) Cestovní doklady by rodinným příslušníkům osob požívajících mezinárodní ochrany měly být vydávány v souladu s vnitrostátními postupy.
- (60) Při posuzování změny poměrů ve třetí zemi by příslušné orgány členských států s přihlédnutím k individuální situaci osoby požívající mezinárodní ochrany měly ověřit, zda poskytovatel či poskytovatelé ochrany v uvedené zemi učinili přiměřené kroky, aby zabránili pronásledování nebo vážné újmě, mimo jiné že mají účinný právní systém k odhalování, stíhání a trestání činů představujících pronásledování nebo působících vážnou újmu, a že osoba požívající mezinárodní ochrany bude mít k této ochraně přístup v případě odnětí postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany.
- (61) Rozhodující orgán by měl při posuzování toho, zda zanikly důvody, na jejichž základě byla udělena mezinárodní ochrana, zohlednit veškeré relevantní dostupné vnitrostátní, unijní a mezinárodní zdroje informací a pokyny, včetně doporučení Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.
- (62) Pokud se na žadatele vztahuje čl. 1 odst. D Ženevské úmluvy týkající se poskytnutí ochrany nebo podpory od jiných orgánů nebo agentur OSN než od Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, měl by rozhodující orgán při posouzení toho, zda uvedená ochrana a podpora zanikla z důvodů, které žadatel nemohl ovlivnit a které

⁽¹²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy (Úř. věst. L 385, 29.12.2004, s. 1).

⁽¹³⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanovuje jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí (Úř. věst. L 157, 15.6.2002, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. L 251, 3.10.2003, s. 12).

⁽¹⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

nezávisely na jeho vůli, zjistit, zda byl žadatel nucen opustit území, na němž působí příslušný orgán či agentura, zda byla závažným způsobem ohrožena osobní bezpečnost žadatele a zda příslušný orgán nebo agentura nebyly schopny v souladu se svým mandátem zabezpečit jeho životní podmínky.

- (63) Pokud postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany zanikne, rozhodnutí rozhodujícího orgánu členského státu o odnětí statusu nebrání tomu, aby státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti v souladu s příslušným unijním a vnitrostátním právem požádali o povolení k pobytu na základě jiných důvodů než těch, které byly důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, nebo aby setrvali legálně na území uvedeného členského státu na základě jiných důvodů, zejména mají-li platné povolení Unie k dlouhodobému pobytu.
- (64) Rozhodnutí o ukončení mezinárodní ochrany by neměla mít zpětnou účinnost. Rozhodnutí o zrušení mezinárodní ochrany by měla mít zpětnou účinnost. Rozhodnutí přijatá na základě zániku postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany by neměla mít zpětnou účinnost. Pokud jsou postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany zrušeny na základě toho, že nikdy neměly být uděleny, nabytá práva mohou být v souladu s vnitrostátním právem ponechána nebo odňata.
- (65) Osoby požívající mezinárodní ochrany by měly pobývat v členském státě, který jim ochranu udělil. Osobám požívajícím mezinárodní ochrany, které jsou držiteli platného cestovního dokladu a povolení k pobytu vydaného členským státem, který v plném rozsahu uplatňuje schengenské *acquis*, by mělo být dovoleno vstoupit a volně se pohybovat na území členských států uplatňujících schengenské *acquis* v plném rozsahu, a to na povolenou dobu pobytu v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399⁽¹⁶⁾ a článkem 21 Úmluvy k provedení Schengenské dohody⁽¹⁷⁾. Osoby požívající mezinárodní ochrany mohou v souladu s příslušnými unijními a vnitrostátními předpisy požádat rovněž o pobyt v jiném členském státě než v tom, který jim udělil mezinárodní ochranu. Neznamená to ovšem přenos postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany a souvisejících práv.
- (66) S cílem zajistit, aby osoby požívající mezinárodní ochrany dodržovaly v souladu s příslušným vnitrostátním, unijním nebo mezinárodním právem povolenou dobu pobytu, by měla být změněna směrnice Rady 2003/109/ES⁽¹⁸⁾, tak aby bylo stanoveno, že se pětileté období, po jehož uplynutí mají osoby požívající mezinárodní ochrany nárok na získání postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta Unie, začne v zásadě počítat znovu pokaždé, když bude osoba požívající mezinárodní ochrany zastižena v jiném členském státě než v tom, který jí udělil mezinárodní ochranu, aniž by v něm měla právo na pobyt či bydliště.
- (67) Orgány členských států si ponechávají určitý prostor pro uvážení, pokud jde o pojmy veřejný pořádek a národní bezpečnost, které by měly být vykládány v souladu s vnitrostátním, unijním a mezinárodním právem. S výhradou individuálního posouzení konkrétních skutečností mohou být veřejný pořádek a národní bezpečnost zohledněny rovněž v případech, kdy státní příslušník třetí země patří ke společení podporujícímu mezinárodní terorismus nebo takové společení podporuje. Orgány členského státu posuzující skutečnost, zda státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti představuje riziko pro národní bezpečnost daného členského státu, mohou vzít mimo jiné v potaz informace získané od jiných členských států nebo třetích zemí.
- (68) Příslušný orgán by měl při rozhodování o nároku na podporu stanovenou v tomto nařízení řádně zohlednit nejlepší zájem dítěte a konkrétní okolnosti vztahu závislosti na osobě požívající mezinárodní ochrany, pokud jde o blízké příbuzné, kteří se již nacházejí v dotčeném členském státě a kteří nejsou rodinnými příslušníky. Za výjimečných okolností, kdy je blízkým příbuzným osoby požívající mezinárodní ochrany nezletilá osoba, která uzavřela manželství, avšak nedoprovází ji její manžel či manželka, by mohl být nejlepší zájem této nezletilé osoby spatřován ve spojení s její původní rodinou.
- (69) Členské státy by měly mít možnost omezit přístup k zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti u pracovních míst, která obnášejí výkon veřejné moci a odpovědnost za ochranu obecných zájmů státu nebo jiných veřejných

⁽¹⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) (Úř. věst. L 77, 23.3.2016, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. L 239, 22.9.2000, s. 19).

⁽¹⁸⁾ Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (Úř. věst. L 16, 23.1.2004, s. 44).

orgánů. Při uplatňování práva na rovné zacházení, pokud jde o členství v organizacích zastupujících pracovníky nebo výkon určitého povolání, by mělo být možné vyloučit osoby požívající mezinárodní ochrany z účasti na vedení veřejnoprávních subjektů a z výkonu veřejnoprávních funkcí.

- (70) Příspěvky na bydlení by měly představovat jednu ze základních dávek pouze tehdy, lze-li je považovat za sociální pomoc.
- (71) Aby mohly osoby požívající mezinárodní ochrany účinněji uplatňovat práva a využívat podporu stanovenou v tomto nařízení, je třeba brát v úvahu jejich zvláštní potřeby a konkrétní obtíže, s nimiž se při integraci potýkají, a usnadnit jim přístup k právům souvisejícím s integrací, zejména pokud jde o vzdělávání a odbornou přípravu v souvislosti se zaměstnáním a přístup k postupům uznávání zahraničních diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosažené kvalifikaci, především za okolností, kdy nejsou k dispozici písemné doklady nebo si tyto osoby nemohou dovolit hradit náklady související s těmito postupy.
- (72) Osoby požívající mezinárodní ochrany by měly mít v oblasti sociální pomoci právo na stejné zacházení jako státní příslušníci členského státu, který jim udělil mezinárodní ochranu.
- (73) Osobám požívajícím mezinárodní ochrany by měl být zaručen přístup k péči o tělesné a duševní zdraví a péči v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, je-li takový přístup zajištěn také státním příslušníkům členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil.
- (74) S cílem usnadnit začlenění osob požívajících mezinárodní ochrany do společnosti by měl být těmto osobám umožněn přístup k integračním opatřením na místní, regionální a celostátní úrovni za podmínek, které stanoví členské státy. Členské státy by měly zvážit možnost zachování přístupu osob požívajících mezinárodní ochrany k jazykovým kurzům, pokud měly tyto osoby přístup k jazykovým kurzům coby žadatelé.
- (75) Účinné sledování uplatňování tohoto nařízení vyžaduje, aby bylo v pravidelných lhůtách hodnoceno.
- (76) Jelikož cílů tohoto nařízení, totiž stanovení norem pro udělování mezinárodní ochrany státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti členskými státy, pro jednotný status pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a pro obsah udělené ochrany, nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy, ale spíše jich z důvodu rozsahu a účinků tohoto nařízení může být lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o EU. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje toto nařízení rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů.
- (77) V souladu s články 1 a 2 a čl. 4a odst. 1 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného království a Irsku s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o EU a Smlouvě o fungování EU, a aniž je dotčen článek 4 uvedeného protokolu, se Irsko neúčastní přijímání tohoto nařízení a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné.
- (78) V souladu s články 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné.

PŘIJALY TOTO NAŘÍZENÍ:

KAPITOLA I OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Předmět

Toto nařízení stanovuje normy:

- a) které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany,

- b) pro jednotný status pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu,
- c) pro obsah udělené mezinárodní ochrany.

Článek 2

Věcná působnost

1. Toto nařízení se vztahuje na podmínky, které musejí splňovat příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, a na obsah mezinárodní ochrany, která jim je udělena.
2. Toto nařízení se nevztahuje na vnitrostátní humanitární statusy udělené členskými státy státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, které nespádají do oblasti působnosti tohoto nařízení. Udělují-li se tyto vnitrostátní humanitární statusy, nesmí v jejich případě hrozit záměna s mezinárodní ochranou.

Článek 3

Definice

Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

- 1) „postavením uprchlíka“ uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za uprchlíka;
- 2) „statusem doplňkové ochrany“ uznání státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti členským státem za osobu, která má nárok na doplňkovou ochranu;
- 3) „mezinárodní ochranou“ postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany;
- 4) „osobou požívající mezinárodní ochrany“ osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka nebo udělen status doplňkové ochrany;
- 5) „uprchlíkem“ státní příslušník třetí země, který se v důsledku důvodných obav před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu zastávání určitých politických názorů nebo příslušnosti k určité společenské skupině nachází mimo zemi své státní příslušnosti a nemůže nebo vzhledem k uvedeným obavám odmítá využít ochrany dotčené země, nebo osoba bez státní příslušnosti, která se ze stejných příčin nachází mimo zemi svého předchozího obvyklého pobytu, která se tam vzhledem k uvedeným obavám nechce nebo nemůže vrátit a na kterou se nevztahuje článek 12;
- 6) „osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu“ státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, která nemá způsobilost být uprchlíkem, ale u které existují závažné důvody se domnívat, že pokud by se vrátila do země svého původu, nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země svého předchozího obvyklého pobytu, hrozilo by jí skutečné nebezpečí vážné újmy uvedené v článku 15, a na kterou se nevztahuje čl. 17 odst. 1 a 2, přičemž tato osoba nemůže nebo vzhledem ke shora uvedenému nebezpečí odmítá využít ochrany uvedené země;
- 7) „žádostí o mezinárodní ochranu“ žádost o ochranu členským státem učiněná státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti, u níž lze předpokládat, že žadatel usiluje o získání postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany;
- 8) „žadatelem“ státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, který učinil žádost o mezinárodní ochranu, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto;
- 9) „rodinnými příslušníky“ tito členové rodiny osoby požívající mezinárodní ochrany, kteří se v souvislosti se žádostí o mezinárodní ochranu nacházejí na území téhož členského státu, pokud tato rodina existovala již před příchodem žadatele na území členských států:
 - a) manžel či manželka osoby požívající mezinárodní ochrany anebo její nesezdaný partner či partnerka, se kterým nebo kterou žije v trvalém vztahu, pokud se k nesezdaným pářům v právu nebo praxi členského státu přistupuje stejně jako k pářům sezdaným;

- b) nezletilé nebo závislé zletilé děti párů uvedených v písmenu a) nebo osoby požívající mezinárodní ochrany, pokud jsou svobodné, bez ohledu na to, zda se jedná o děti manželské, nemanželské nebo osvojené podle vnitrostátního práva; nezletilá osoba se považuje na základě individuálního posouzení za svobodnou, pokud by její manželství nebylo v souladu s příslušným vnitrostátním právem, jestliže by bylo uzavřeno v daném členském státě, zejména s ohledem na zákonný věk pro uzavření manželství;
- c) je-li osobou požívající mezinárodní ochrany nezletilá svobodná osoba, její otec, matka nebo jiná dospělá osoba, jež za ni podle práva nebo praxe dotčeného členského státu odpovídá, včetně dospělého sourozence; nezletilá osoba se považuje na základě individuálního posouzení za svobodnou, pokud by její manželství nebylo v souladu s příslušným vnitrostátním právem, jestliže by bylo uzavřeno v daném členském státě, zejména s ohledem na zákonný věk pro uzavření manželství;
- 10) „nezletilou osobou“ státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti mladší 18 let;
- 11) „nezletilou osobou bez doprovodu“ nezletilá osoba, která přichází na území členských států bez doprovodu dospělé osoby, jež za ni podle práva nebo praxe dotčeného členského státu odpovídá, a to po dobu, po kterou se tato nezletilá osoba skutečně nenachází v péči takové dospělé osoby, včetně nezletilé osoby, která je ponechána po vstupu na území členských států bez doprovodu;
- 12) „povolením k pobytu“ oprávnění vydané orgány členského státu v jednotné formě stanovené nařízením (ES) č. 1030/2002, které dovoluje státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti oprávněně pobývat na území tohoto členského státu;
- 13) „zemí původu“ jedna nebo více zemí, jejichž státní příslušnost žadatel má, nebo v případě osoby bez státní příslušnosti jedna nebo více zemí předchozího obvyklého pobytu žadatele;
- 14) „odnětím mezinárodní ochrany“ rozhodnutí rozhodujícího orgánu nebo příslušného soudu zrušit nebo ukončit mezinárodní ochranu, včetně zamítnutí jejího prodloužení;
- 15) „rozhodujícím orgánem“ kvazisoudní nebo správní orgán členského státu příslušný k posuzování žádostí o mezinárodní ochranu a příslušný k přijímání rozhodnutí v administrativní fázi řízení;
- 16) „sociálním zabezpečením“ oblasti sociálního zabezpečení stanovené v čl. 3 odst. 1 a 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ⁽¹⁹⁾;
- 17) „sociální pomoci“ dávky udělované s cílem pokrýt základní potřeby osob, které nemají dostatek prostředků;
- 18) „opatrovníkem“ fyzická osoba nebo organizace, včetně orgánu veřejné správy, určené příslušnými orgány k tomu, aby pomáhaly nezletilé osobě bez doprovodu, zastupovaly ji a jednaly případně jejím jménem s cílem zajistit, aby mohla tato osoba požívat práv a plnit povinnosti podle tohoto nařízení a aby byl zároveň zabezpečen její nejlepší zájem a celkové blaho.

KAPITOLA II

POSUZOVÁNÍ ŽÁDOSTÍ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

Článek 4

Předkládání informací a posuzování skutečností a okolností

1. Žadatelé předkládají veškeré podklady, jimiž jsou schopni doložit svou žádost o mezinárodní ochranu. Za tímto účelem musejí plně spolupracovat s rozhodujícím orgánem a dalšími příslušnými orgány a po celou dobu řízení, včetně období posuzování relevantních prvků žádosti, musejí být přítomni a být k dispozici na území členského státu příslušného pro posouzení jejich žádosti.

⁽¹⁹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1).

2. Podklady uvedené v odstavci 1 zahrnují:
 - a) prohlášení žadatele a
 - b) veškeré dokumenty, jež má žadatel k dispozici a které se vztahují k:
 - i) důvodům, které žadatele vedly k žádosti o mezinárodní ochranu;
 - ii) věku žadatele;
 - iii) původu žadatele, včetně původu příslušných rodinných příslušníků a dalších příbuzných;
 - iv) totožnosti žadatele;
 - v) státní příslušnosti nebo příslušností žadatele;
 - vi) zemi nebo zemím žadatele a místu nebo místům předchozího pobytu;
 - vii) předchozím žádostem o mezinárodní ochranu podaným žadatelem;
 - viii) výsledkům jakéhokoli postupu o přesídlení nebo humanitárního přijímání uprchlíků týkajících se žadatele podle definice v nařízení (EU) 2024/1350;
 - ix) cestovním trasám žadatele a
 - x) cestovním doklady žadatele.
3. Rozhodující orgán posoudí relevantní prvky žádosti o mezinárodní ochranu podle článku 34 nařízení (EU) 2024/1348.
4. Skutečnost, že žadatel již byl pronásledován či utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování či způsobení vážné újmy, je považována za závažný ukazatel důvodných obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li dobré důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.
5. Nejsou-li jeden nebo více konkrétních prvků prohlášení žadatele doloženy písemnými nebo jinými doklady, nevyžadují se k těmto konkrétním prvkům další důkazy, pokud jsou splněny tyto podmínky:
 - a) žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby svou žádost o mezinárodní ochranu podložil;
 - b) žadatel předložil veškeré relevantní podklady, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně chybějících relevantních podkladů;
 - c) prohlášení žadatele jsou shledána ucelenými a hodnověrnými a nejsou v rozporu s dostupnými specifickými ani obecnými informacemi o případu žadatele;
 - d) byla shledána celková hodnověrnost žadatele, mimo jiné s ohledem na okamžik, kdy žadatel požádal o mezinárodní ochranu.

Článek 5

Potřeba mezinárodní ochrany vznikající na místě

1. Důvodná obava z pronásledování nebo reálného nebezpečí vážné újmy mohou být založeny na:
 - a) událostech, k nimž došlo po odjezdu žadatele ze země původu nebo
 - b) činnosti, kterou žadatel vyvíjel po opuštění země původu, zejména pokud se zjistí, že činnost, o kterou se dotčená žádost opírá, spočívá ve vyjádření a setrvání na přesvědčení, názorech nebo orientaci, které měl žadatel v zemi původu.

2. Je-li nebezpečí pronásledování nebo vážné újmy založeno na okolnostech, které vyvolal sám žadatel po opuštění země původu pouze nebo hlavně za účelem vytvoření podmínek nezbytných k žádosti o mezinárodní ochranu, mohou rozhodující orgány odmítnout udělení mezinárodní ochrany za předpokladu, že je takové rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, doplněné Newyorským protokolem ze dne 31. ledna 1967 (dále jen „Ženevská úmluva“), Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a Listinou.

Článek 6

Původci pronásledování nebo vážné újmy

Původci pronásledování nebo vážné újmy mohou být:

- a) stát;
- b) strany nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území daného státu;
- c) nestátní původci, lze-li prokázat, že aktéři uvedení v čl. 7 odst. 1 nejsou schopni nebo ochotni poskytnout ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu.

Článek 7

Poskytovatelé ochrany

1. Ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu mohou poskytnout pouze tito aktéři, pokud jsou schopni a ochotni zajistit účinnou, nikoli jen dočasnou ochranu v souladu s odstavcem 2:

- a) stát;
- b) stabilní, zavedené nestátní orgány, včetně mezinárodních organizací, které ovládají stát nebo podstatnou část území státu.

2. Ochrana před pronásledováním nebo vážnou újmu musí být účinná a nesmí být pouze dočasná. Má se za to, že ochrana je poskytována, jestliže poskytovatelé ochrany uvedení v odstavci 1 činí přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo utrpění vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujícího pronásledování nebo působení vážné újmy, a žadatel má k této ochraně přístup.

3. Při posuzování, zda stabilní, zavedené nestátní orgány, včetně mezinárodních organizací, ovládají stát nebo podstatnou část jeho území a poskytují ochranu ve smyslu odstavce 2, zohlední rozhodující orgán přesné aktuální informace o zemích původu získané z relevantních a dostupných vnitrostátních, unijních a mezinárodních zdrojů, a popřípadě společné analýzy situace v určitých zemích původu, a pokyny uvedené v článku 11 nařízení (EU) 2021/2303.

Článek 8

Alternativní vnitrostátní ochrana

1. Pokud stát nebo státní subjekt nejsou původci pronásledování či vážné újmy, rozhodující orgán přezkoumá v rámci posuzování žádosti o mezinárodní ochranu, zda žadatel nepotřebuje mezinárodní ochranu, protože může bezpečně a legálně vycestovat a vstoupit do jiné části země původu a lze důvodně předpokládat, že se v ní usadí, a:

- a) zda žadatel nemá důvodnou obavu z pronásledování v této části země či zda mu v této části země nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy nebo
- b) zda má žadatel v této části země přístup k účinné, a nikoli pouze dočasné, ochraně před pronásledováním nebo vážnou újmu.

2. Je-li původcem pronásledování nebo vážné újmy stát nebo státní subjekt, rozhodující orgán uplatní domněnku, že účinná ochrana není žadateli dostupná a není třeba provést posouzení uvedené v odstavci 1.

Rozhodující orgán může provést posouzení uvedené v odstavci 1 pouze tehdy, je-li jasně zjištěno, že pronásledování nebo vážná újma hrozí ze strany subjektu, jehož moc je jasně omezena na konkrétní zeměpisnou oblast, nebo tehdy, má-li stát samotný kontrolu pouze nad určitými částmi svého území.

3. Rozhodující orgán provede posouzení uvedené v odstavci 1 poté, co zjistí, že by se na žadatele jinak vztahovala kvalifikační kritéria stanovená v tomto nařízení. Důkazní břemeno při prokazování, že žadatel má k dispozici alternativní vnitrostátní ochranu, nese rozhodující orgán. Žadatel je oprávněn předložit důkazy či jakékoli náležitosti dokládající, že v jeho případě tato alternativní vnitrostátní ochrana není k dispozici. Rozhodující orgán zohlední důkazy a podklady předložené žadatelem.

4. Při posuzování otázky, zda má žadatel důvodnou obavu z pronásledování nebo zda mu hrozí reálné nebezpečí vážné újmy či zda má v dotčené části země původu přístup k ochraně před pronásledováním nebo vážnou újmu v souladu s odstavcem 1, přihlíží rozhodující orgán v době, kdy o žádosti o mezinárodní ochranu rozhoduje, k celkové situaci panující v dotčené části země a k osobní situaci žadatele v souladu s článkem 4. Za tímto účelem rozhodující orgán zohlední přesné a aktuální informace získané z relevantních a dostupných vnitrostátních, unijních a mezinárodních zdrojů a případně i společnou analýzu situace v určitých zemích původu a pokyny uvedené v článku 11 nařízení (EU) 2021/2303.

5. Pro účely odstavce 1 vezme rozhodující orgán v úvahu:

- a) celkovou situaci panující v dotčené části země původu, včetně dostupnosti, účinnosti a trvalosti ochrany ve smyslu článku 7;
- b) osobní situaci žadatele v souvislosti s faktory, jako je zdravotní stav, věk, pohlaví, včetně genderové identity, sexuální orientace, etnický původ a příslušnost k národnostní menšině a
- c) zda by si žadatel byl schopen zajistit své základní potřeby.

6. Je-li žadatelem nezletilá osoba bez doprovodu, vezme rozhodující orgán v úvahu její nejlepší zájem, zejména pokud jde o dostupnost náležité péče a opatrovnictví.

KAPITOLA III

PODMÍNKY PRO POSTAVENÍ UPRCHLÍKA

Článek 9

Pronásledování

1. Jednání je považováno za pronásledování ve smyslu čl. 1 odst. A Ženevské úmluvy, pokud

- a) je svou povahou nebo opakováním natolik závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit, nebo
- b) je souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, která jsou dostatečně závažná k tomu, aby postihla jednotlivce způsobem podobným způsobu uvedenému v písmenu a).

2. Za pronásledování ve smyslu odstavce 1 lze mimo jiné považovat toto jednání:

- a) použití fyzického nebo psychického násilí, včetně sexuálního násilí;
- b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem;
- c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání;

- d) odepření soudní ochrany, které vede k nepřiměřenému nebo diskriminačnímu trestu;
- e) trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody pro vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2;
- f) jednání namířené proti osobám určitého pohlaví nebo proti dětem.

3. Aby žadatel splňoval definici „uprchlíka“ stanovenou v čl. 3 bodu 5, musí existovat souvislost mezi důvody pronásledování uvedenými v článku 10 a pronásledováním ve smyslu odstavce 1 tohoto článku nebo neexistencí ochrany před takovým jednáním.

Článek 10

Důvody pronásledování

1. Při posuzování důvodů pronásledování je třeba zohlednit, že:
 - a) pojem rasy zahrnuje zejména hledisko barvy pleti, původu nebo příslušnosti k určité etnické skupině;
 - b) pojem náboženství zahrnuje zejména zastávání teistického, neteistického a ateistického názoru, účast nebo neúčast na formálních náboženských obřadech konaných soukromě nebo veřejně, samostatně nebo společně s jinými, jiné náboženské akty nebo vyjádření názorů anebo způsob osobního či společenského chování založeného na jakémkoli náboženském přesvědčení nebo příkázaného jakýmkoli náboženským přesvědčením;
 - c) pojem národnosti se neomezuje na existenci nebo neexistenci státní příslušnosti, ale zahrnuje zejména příslušnost k určité skupině vymezené jejími kulturními, etnickými nebo jazykovými znaky, společným zeměpisným nebo politickým původem nebo jejím vztahem k obyvatelstvu jiného státu;
 - d) pojem příslušnosti k určité společenské skupině zahrnuje zejména příslušnost ke skupině:
 - i) jejíž příslušníci sdílejí, nebo jsou vnímáni jako sdílející, vrozený charakteristický rys či společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo charakteristiku či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla, a
 - ii) která má v dotčené zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou;
 - e) pojem politických názorů zahrnuje zejména zastávání názorů, myšlenek nebo přesvědčení ohledně potenciálních původců pronásledování uvedených v článku 6 a jejich politiky nebo postupů, bez ohledu na to, zda žadatel podle dotčených názorů, myšlenek nebo přesvědčení jednal.

V závislosti na okolnostech v zemi původu zahrnuje pojem příslušnosti k určité společenské skupině podle prvního pododstavce písm. d) členství ve skupině založené na společných charakteristických rysech sexuální orientace. Pro účely určení příslušnosti k určité společenské skupině nebo vymezení rysů takové skupiny musí být náležitě uvážena hlediska spojená s pohlavím, včetně genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti.

2. Při posuzování otázky, zda má žadatel důvodnou obavu z pronásledování, není podstatné, zda žadatel skutečně má rasové, náboženské, národnostní, sociální nebo politické charakteristické rysy, které vedou k pronásledování, jestliže původce pronásledování tyto rysy žadateli přisuzuje.

3. Při posuzování otázky, zda má žadatel důvodnou obavu z pronásledování, nemůže rozhodující orgán rozumně očekávat, že žadatel přizpůsobí nebo změní své chování, přesvědčení či identitu, nebo že se zdrží určitého jednání, aby se v zemi původu vyhnul riziku pronásledování, je-li toto chování, přesvědčení nebo jednání nedílnou součástí jeho identity.

Článek 11**Zánik**

1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti přestane být uprchlíkem, jestliže nastane alespoň jedna z těchto skutečností:
 - a) státní příslušník třetí země znovu dobrovolně využil ochrany země své státní příslušnosti;
 - b) poté, co státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti ztratili státní příslušnost, ji znovu dobrovolně nabyli;
 - c) státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nabyli novou státní příslušnost a nachází se pod ochranou země své nové státní příslušnosti;
 - d) státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti se dobrovolně znovu usadila v zemi, kterou opustili nebo do které se nevrátili z obav před pronásledováním;
 - e) státní příslušník třetí země nemůže dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, poněvadž okolnosti, pro něž byl uznán uprchlíkem, zanikly;
 - f) osoba bez státní příslušnosti se může vrátit do země svého přechodného obvyklého pobytu, poněvadž okolnosti, pro něž byla uznána uprchlíkem, zanikly.

Ustanovení odst. 1 písm. e) a f) prvního pododstavce se nevztahují na uprchlíka, který je schopen uvést naléhavé důvody podložené předchozím pronásledováním pro odmítnutí ochrany země své státní příslušnosti, nebo je-li osobou bez státní příslušnosti, pro odmítnutí ochrany země svého předchozího obvyklého pobytu.

2. Za účelem posouzení toho, zda se použije odst. 1 první pododstavec písm. e) a f), rozhodující orgán:
 - a) zohlední přesné aktuální informace získané z relevantních a dostupných vnitrostátních, unijních a mezinárodních zdrojů a případně i společnou analýzu situace v určitých zemích původu a pokyny uvedené v článku 11 nařízení (EU) 2021/2303,
 - b) přihlíží k tomu, zda má změna okolností natolik významnou a trvalou povahu, že obavy uprchlíka z pronásledování již nelze považovat za důvodné.

Článek 12**Vyloučení**

1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou z postavení uprchlíka vyloučeni, jestliže tento státní příslušník nebo tato osoba:
 - a) spadají do oblasti působnosti čl. 1 odst. D Ženevské úmluvy týkajícího se ochrany nebo podpory od jiných orgánů nebo odborných organizací OSN než Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky; pokud tato ochrana nebo podpora z jakýchkoli důvodů zanikla, aniž bylo dosud o postavení daného státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti podle ustanovení příslušných rozhodnutí Valného shromáždění OSN definitivně rozhodnuto, má daný státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nárok na podporu podle tohoto nařízení bez dalšího;
 - b) příslušné úřady země, ve které se daný státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti usadili, jim přiznaly práva a povinnosti spojené se státní příslušností této země nebo jim rovnocenná práva a povinnosti.
2. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou z postavení uprchlíka vyloučeni, existují-li závažné důvody se domnívat, že tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti:
 - a) se dopustili zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti, ve smyslu mezinárodních nástrojů obsahujících ustanovení o těchto zločinech,

- b) se dopustili vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti byli přijati jako uprchlík, tj. před přiznáním postavení uprchlíka; za vážné nepolitické zločiny lze považovat zvláště kruté činy, a to i pokud byly údajně spáchány s politickým cílem;
- c) jsou vinní činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN.
3. Odstavec 2 se vztahuje rovněž na osoby, které podněcují k páčání zločinů v něm uvedených nebo se jejich páčání jinak účastní.
4. Poté, co rozhodující orgán na základě posouzení závažnosti zločinů či jednání, které dotčená osoba spáchala, a osobní odpovědnosti této osoby a po zohlednění všech okolností těchto zločinů či jednání a situace dotčené osoby, zjistí, že lze uplatnit jeden nebo více relevantních důvodů pro vyloučení z postavení uprchlíka uvedených v odstavcích 2 nebo 3, daného žadatele z postavení uprchlíka vyloučí, aniž by prováděl posouzení přiměřenosti spojené s obavou z pronásledování.
5. V rámci posouzení uvedeného v odstavci 4 zohlední rozhodující orgán při prověřování podle odstavců 2 a 3 ve vztahu k nezletilé osobě mimo jiné to, zda by byla trestně odpovědná podle práva upravujícího minimální věkovou hranici trestní odpovědnosti v případě, že by daný trestný čin spáchala na území členského státu, který posuzuje žádost o mezinárodní ochranu.

KAPITOLA IV

POSTAVENÍ UPRCHLÍKA

Článek 13

Přiznání postavení uprchlíka

Rozhodující orgán přiznává postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, které mají způsobilost pro postavení uprchlíka v souladu s kapitolami II a III.

Článek 14

Odnětí postavení uprchlíka

1. Rozhodující orgán odejme postavení uprchlíka státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, jestliže:

- a) tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti osoba přestala být uprchlíkem podle článku 11;
- b) tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti měla být nebo je vyloučena z postavení uprchlíka podle článku 12;
- c) na přiznání postavení uprchlíka mělo rozhodující vliv, že tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti nepravdivě popsala skutečnosti, včetně použití padělaných dokumentů, nebo je neuvedla;
- d) existují dostatečné důvody považovat tohoto státního příslušníka nebo osobu bez státní příslušnosti za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází;
- e) tento státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti jako osoba odsouzená na základě pravomocného rozsudku za zvláště závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.

2. V situacích, v nichž se použije odst. 1 písm. d) a e), se rozhodující orgán může rozhodnout postavení uprchlíka nepřiznat, jestliže rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu ještě nebylo přijato.

3. Osoby, na které se vztahují ustanovení odst. 1 písm. d) a e) nebo odstavce 2 tohoto článku, mají práva uvedená v člancích 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevské úmluvy nebo podobná práva, pokud se nacházejí v členském státě.

4. V jednotlivých případech prokazuje rozhodující orgán, který postavení uprchlíka přiznal, že držitel postavení uprchlíka přestala být uprchlíkem, že mu nikdy nemělo být toto postavení přiznáno, nebo by tohoto postavení již neměl z důvodů stanovených v odstavci 1 tohoto článku držet. Během řízení o odnětí postavení uprchlíka se použije čl. 66 nařízení (EU) 2024/1348.

KAPITOLA V PODMÍNKY PRO ZÍSKÁNÍ DOPLŇKOVÉ OCHRANY

Článek 15

Vážná újma

Vážná újma ve smyslu čl. 3 odst. 6 zahrnuje:

- a) trest smrti nebo popravu;
- b) mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu nebo
- c) vážné individuální ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.

Článek 16

Zánik

1. Osoba požívající statusu doplňkové ochrany přestává být osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu, jestliže okolnosti, které vedly k udělení tohoto statusu, pominuly nebo se natolik změnily, že ochrany již není třeba.
2. Za účelem posouzení toho, zda okolnosti, které vedly k udělení statusu doplňkové ochrany, pominuly nebo se natolik změnily, že ochrany již není třeba, rozhodující orgán:
 - a) zohlední přesné aktuální informace získané z relevantních a dostupných vnitrostátních, unijních a mezinárodních zdrojů a případně i společnou analýzu situace v určitých zemích původu a pokyny uvedené v článku 11 nařízení (EU) 2021/2303;
 - b) přihlíží k tomu, zda je změna okolností natolik významná a dlouhodobá, že osoba, která požívá statusu doplňkové ochrany, již není vystavena reálnému nebezpečí vážné újmy.
3. Odstavec 1 se nevztahuje na osobu požívající statusu doplňkové ochrany, jež je schopna uvést naléhavé důvody podložené předchozí vážnou újmu pro odmítnutí ochrany země své státní příslušnosti, nebo je-li osobou bez státní příslušnosti, pro odmítnutí ochrany země svého předchozího obvyklého pobytu.

Článek 17

Vyloučení

1. Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučení z nároku na doplňkovou ochranu, existují-li vážné důvody se domnívat, že tento státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti:
 - a) se dopustila zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních nástrojů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;
 - b) se před příchodem na území členského státu dopustila závažného zločinu nebo byla po příchodu odsouzena za závažný zločin;
 - c) je vinna činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN;

d) představuje nebezpečí pro společnost nebo pro národní bezpečnost.

2. Odstavec 1 se vztahuje na osoby, které podněcují k páčání zločinů v něm uvedených nebo se jejich páčání jinak účastní.

3. Státního příslušníka třetí země nebo osobu bez státní příslušnosti je možné vyloučit z nároku na doplňkovou ochranu, pokud tento státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti před přijetím v dotčeném členském státě spáchala jeden nebo více zločinů, na které se nevztahují písmena a), b), a c) odstavce 1 a za které by jí byl uložen trest odnětí svobody, pokud by byly spáchány v dotčeném členském státě, a pokud tento státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti zemi původu opustila pouze proto, aby se vyhnula trestu za uvedené zločiny.

4. Poté, co rozhodující orgán na základě posouzení závažnosti zločinů nebo jednání, kterého se dotčená osoba dopustila, a osobní odpovědnosti této osoby a po zohlednění všech okolností těchto zločinů či jednání a také situace dotčené osoby, zjistí, že lze uplatnit jeden nebo více relevantních důvodů pro její vyloučení z nároku na doplňkovou ochranu uvedených v odstavcích 1 a 2, vyloučí žadatele ze statusu dodatečné ochrany, aniž by provedl posouzení přiměřenosti spojené s obavou z vážné újmy.

5. V případě nezletilé osoby zohlední rozhodující orgán při prověřování skutečností podle odstavce 1 v rámci posouzení podle odstavce 4 mimo jiné to, zda by podle právní úpravy minimální věkové hranice trestní odpovědnosti platné v členském státě, který žádost o mezinárodní ochranu posuzuje, byla tato osoba trestně odpovědná, pokud by daný trestný čin spáchala na území tohoto členského státu, nebo zda byla tato nezletilá osoba po svém příchodu případně odsouzena za závažný zločin.

KAPITOLA VI

STATUS DOPLŇKOVÉ OCHRANY

Článek 18

Udělení statusu doplňkové ochrany

Rozhodující orgán udělí status doplňkové ochrany státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, kteří mají nárok na doplňkovou ochranu podle kapitol II a V.

Článek 19

Odnětí statusu doplňkové ochrany

1. Rozhodující orgán odejme status doplňkové ochrany státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, jestliže:

- a) státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti přestala být osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu podle článku 16;
- b) po udělení statusu doplňkové ochrany se zjistí, že státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti měli být nebo jsou vyloučeni z nároku na doplňkovou ochranu podle článku 17;
- c) na udělení statusu doplňkové ochrany mělo rozhodující vliv, že státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nepravdivě popsali skutečnosti, včetně použití padělaných dokumentů, nebo určité skutečnosti neuvedli.

2. V jednotlivých případech prokazuje rozhodující orgán, který udělil status doplňkové ochrany, že osoba požívající statusu doplňkové ochrany, přestala být osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu, že jí nikdy neměl být status doplňkové ochrany udělen, nebo by tento status již neměla z důvodů uvedených v odstavci 1 tohoto článku požívat. Během řízení o odnětí statusu doplňkové ochrany se použije článek 66 nařízení (EU) 2024/1348.

KAPITOLA VII

OBSAH PRÁV VYPLÝVAJÍCÍCH Z MEZINÁRODNÍ OCHRANY A POVINNOSTI OSOB POŽÍVAJÍCÍCH MEZINÁRODNÍ OCHRANY

ODDÍL I

Společná ustanovení

Článek 20

Obecná pravidla

1. Aniž jsou dotčena práva a povinnosti stanovené v Ženevské úmluvě, mají osoby požívající mezinárodní ochrany práva a povinnosti stanovené v této kapitole.
2. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají přístup k právům poskytovaným v souladu s touto kapitolou, jakmile je jim mezinárodní ochrana udělena, a to po dobu, po kterou mají postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany.
3. Nezíská-li osoba požívající mezinárodní ochrany povolení k pobytu do 15 dnů od udělení mezinárodní ochrany, přijme dotčený členský stát dočasná opatření, jako je registrace nebo vydání dokladu, s cílem zajistit, aby měla tato osoba účinný přístup k právům uvedeným v této kapitole, s výjimkou práv uvedených v článku 25 a 27, a to až do vydání povolení k pobytu v souladu s článkem 24.
4. Je-li při provádění této kapitoly zjištěno, že se jedná o osobu se zvláštními potřebami, například o nezletilou osobu, nezletilou osobu bez doprovodu, zdravotně postiženou osobu, starší osobu, těhotnou ženu, rodiče samoživitele s nezletilým dítětem nebo nezaopatřené zletilé dítě, oběť obchodování s lidmi, osobu se závažným onemocněním, osobu s duševní poruchou a osobu, která byla podrobena mučení, znásilnění nebo jiným formám hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí, příslušné orgány tyto zvláštní potřeby zohlední.
5. Při provádění ustanovení této kapitoly ve vztahu k nezletilým osobám dbají příslušné orgány především na nejlepší zájem dítěte.

Článek 21

Ochrana před navracením

V souladu s právem Unie a mezinárodním právem musí být dodržována zásada nenavracení.

Článek 22

Informace

Příslušné orgány poskytnou osobám požívajícím mezinárodní ochrany informace o právech a povinnostech souvisejících s postavením uprchlíka nebo statusem doplňkové ochrany co nejdříve poté, co byla tato ochrana udělena. Tyto informace, které jsou upřesněny v příloze I, musejí:

- a) být poskytnuty v jazyce, jemuž osoby požívající mezinárodní ochrany rozumějí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumějí a
- b) výslovně uvádět, jaké důsledky má nedodržení povinností uvedených v článku 27 o pohybu v rámci Unie.

Článek 23

Zachování celistvosti rodiny

1. Příslušné orgány členského státu, který udělil mezinárodní ochranu osobě požívající mezinárodní ochrany, vydají v souladu s vnitrostátními postupy povolení k pobytu rodinným příslušníkům této osoby požívající mezinárodní ochrany, kteří sami nespĺňují podmínky pro udělení mezinárodní ochrany a kteří žádají o povolení k pobytu v tomto členském státě, pokud se nepoužijí odstavce 3, 4 nebo 5 tohoto článku a pokud je to slučitelné s osobním právním postavením rodinného příslušníka.
2. Povolení k pobytu vydané podle odstavce 1 musí mít stejné datum konce platnosti jako povolení k pobytu vydané osobě požívající mezinárodní ochrany a musí být možné je prodloužit na stejnou dobu, během níž platí prodloužené povolení k pobytu vydané osobě požívající mezinárodní ochrany. Doba platnosti povolení k pobytu uděleného rodinnému příslušníkovi nesmí překročit dobu platnosti povolení k pobytu, jehož držitelem je osoba požívající mezinárodní ochrany.
3. Povolení k pobytu nesmí být podle tohoto nařízení vydáno rodinnému příslušníkovi, který je nebo by byl vyloučen z mezinárodní ochrany podle kapitol III a V.
4. Povolení k pobytu podle tohoto nařízení nesmí být vydáno manželovi nebo manželce nebo nesezdanému partnerovi nebo nesezdané partnerce v trvalém vztahu, jsou-li závažné důvody domnívat se, že manželství nebo partnerství bylo uzavřeno pouze proto, aby mohla daná osoba vstoupit na území dotčeného členského státu nebo v něm pobývat.
5. Vyžadují-li to důvody národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku ve vztahu k dotčenému rodinnému příslušníkovi, povolení k pobytu tomuto rodinnému příslušníkovi vydáno být nesmí, a dříve vydaná povolení k pobytu musejí být odňata nebo nesmí být prodloužena.
6. Rodinní příslušníci, jimž bylo vydáno povolení k pobytu podle odstavce 1 tohoto článku, mají práva uvedená v článcích 25 až 32, 34 a 35.
7. Členské státy mohou použít tento článek na jiné blízké příbuzné, včetně sourozenců, kteří před příchodem žadatele na území členského státu žili společně jako součást dané rodiny a kteří jsou ve vztahu závislosti na osobě požívající mezinárodní ochrany. Členské státy mohou použít tento článek na sezdanou nezletilou osobu za předpokladu, že je to v jejím nejlepším zájmu.

ODDÍL II

Práva a povinnosti související s pobytem

Článek 24

Povolení k pobytu

1. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají právo na povolení k pobytu po dobu, po kterou mají postavení uprchlíka nebo status doplňkové ochrany.
2. Co nejdříve po přiznání postavení uprchlíka či udělení statusu doplňkové ochrany a nejpozději 90 dnů od vyrozumění o takovém rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany se vydá povolení k pobytu, jehož jednotný formát je stanoven nařízením (ES) č. 1030/2002.
3. Povolení k pobytu se vydává zdarma nebo za poplatek nepřesahující poplatek požadovaný od státních příslušníků dotčeného členského státu za vydávání průkazů totožnosti.
4. Povolení k pobytu má počáteční období platnosti v případě osob, které jsou držiteli postavení uprchlíka, nejméně tři roky a v případě osob, které požívají status doplňkové ochrany, nejméně jeden rok.

Po uplynutí platnosti povolení k pobytu se jeho platnost prodlužuje v případě osob, které jsou držiteli postavení uprchlíka, nejméně o tři roky a v případě osob, které požívají status doplňkové ochrany, nejméně o dva roky.

Prodloužení platnosti povolení k pobytu se provádí tak, aby byla zajištěna kontinuita doby povoleného pobytu bez přerušování mezi obdobími, pro něž platnost povolení vypršela, a obdobími, na něž se vztahuje platnost prodlouženého povolení, za předpokladu, že osoba požívající mezinárodní ochrany jedná v souladu s příslušným vnitrostátním právem stanovujícím administrativní náležitosti pro prodloužení platnosti povolení k pobytu.

5. Příslušné orgány mohou zrušit povolení k pobytu nebo zamítnout prodloužení jeho platnosti pouze v případě, že odňaly postavení uprchlíka podle článku 14 nebo status doplňkové ochrany podle článku 19.

Článek 25

Cestovní doklady

1. Pokud tomu nebrání závažné důvody národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku spojené s držitelem postavení uprchlíka, vystavují příslušné orgány osobám, které jsou držiteli postavení uprchlíka, cestovní doklady ve formě stanovené v příloze k Ženevské úmluvě, které splňují minimální normy pro bezpečnostní a biometrické prvky stanovené v nařízení (ES) č. 2252/2004. Tyto cestovní doklady musí být platné po dobu delší než jeden rok.

2. Pokud tomu nebrání závažné důvody národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku spojené s osobou požívající doplňkové ochrany, vystavují příslušné orgány osobám požívajícím doplňkové ochrany, které nejsou schopny získat cestovní pas svého státu nebo dosáhnout prodloužení jeho platnosti, cestovní doklady, které splňují minimální normy pro bezpečnostní a biometrické prvky stanovené v nařízení (ES) č. 2252/2004. Tyto cestovní doklady musí být platné po dobu delší než jeden rok.

3. Při plnění svých povinností stanovených v odstavcích 1 a 2 tohoto článku vystavují příslušné orgány členských států, které se neúčastní schengenského *acquis*, držitelům postavení uprchlíka, doklady ve formě uvedené v příloze k Ženevské úmluvě, které odpovídají minimálním normám pro bezpečnostní a biometrické prvky, jež jsou rovnocenné těm, které jsou uvedeny v nařízení (ES) č. 2252/2004, s přihlédnutím ke specifikacím Mezinárodní organizace pro civilní letectví, zejména těm, které jsou uvedeny v dokumentu č. 9303 o strojově čitelných cestovních dokladech.

Při plnění svých povinností stanovených v odstavcích 1 a 2 tohoto článku vystavují příslušné orgány členských států, které se neúčastní schengenského *acquis*, osobám, které požívají doplňkové ochrany a které nejsou schopny získat pas daného státu nebo dosáhnout prodloužení jeho platnosti, doklady odpovídající minimálním normám pro bezpečnostní a biometrické prvky, jež jsou rovnocenné těm, které jsou uvedeny v nařízení (ES) č. 2252/2004, s přihlédnutím ke specifikacím Mezinárodní organizace pro civilní letectví, zejména těm, které jsou uvedeny v dokumentu č. 9303 o strojově čitelných cestovních dokladech.

Článek 26

Svoboda pohybu na území členského státu

Osoby požívající mezinárodní ochrany mají právo na volný pohyb na území členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil, včetně práva svobodně si zvolit bydliště na uvedeném území za stejných podmínek a omezení, jaké jsou stanoveny pro ostatní státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících na jeho území za obecně stejných okolností.

Článek 27

Pohyb v rámci Unie

Osoby požívající mezinárodní ochrany nemají právo pobývat v jiném členském státě než v tom, který jim udělil mezinárodní ochranu. Tím není dotčeno jejich právo:

a) požádat a být přijat k pobytu v jiném členském státě podle vnitrostátního práva takového členského státu nebo podle příslušných ustanovení práva Unie či mezinárodních dohod;

b) volně se pohybovat v souladu s podmínkami článku 21 Úmluvy k provedení Schengenské dohody.

ODDÍL III

Práva v souvislosti s integrací

Článek 28

Přístup k zaměstnání

1. Osoby požívající mezinárodní ochrany získávají bezprostředně po jejím udělení právo vykonávat zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost podle předpisů, které se obecně vztahují na dotčené povolání nebo veřejnou službu.
2. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají právo na stejné zacházení, jaké je poskytováno státním příslušníkům členského státu, který jim udělil mezinárodní ochranu, pokud jde o:
 - a) podmínky zaměstnání, včetně minimálního věku pro výkon práce, a pracovní podmínky, včetně odměňování, propouštění, pracovní doby, dovolené a svátků, a o požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost na pracovišti;
 - b) svobodu sdružování a spolčování a členství v organizaci zastupující pracovníky nebo zaměstnavatele nebo v jakékoli organizaci, jejíž členové náležejí k určité profesní skupině, včetně práv a podpory poskytovaných takovými organizacemi;
 - c) příležitosti ke vzdělávání dospělých v souvislosti se zaměstnáním a k odborné přípravě, včetně odborných kurzů ke zvyšování kvalifikace a pracovní praxe na pracovišti;
 - d) informační a poradenské služby nabízené úřady práce.
3. Příslušné orgány v případě potřeby usnadní plný přístup k činnostem uvedeným v odst. 2 písm. c) a d).

Článek 29

Přístup ke vzdělání

1. Nezletilé osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, mají právo na stejné zacházení, jaké je poskytováno státním příslušníkům členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil, pokud jde o přístup ke vzdělávacímu systému.

Právo osoby požívající mezinárodní ochrany na stejné zacházení, jaké je poskytováno státním příslušníkům členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil, trvá i pokud jde o dokončení sekundárního vzdělávání, bez ohledu na to, zda dosáhly zletilosti.

2. Dospělé osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, mají právo na rovné zacházení ve srovnání se státními příslušníky členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil, pokud jde o přístup k systému všeobecného vzdělávání, dalšímu vzdělávání nebo rekvalifikaci.

Bez ohledu na první pododstavec mohou příslušné orgány odmítnout poskytnout granty a půjčky dospělým osobám, jimž byla udělena mezinárodní ochrana, pokud to umožňuje jejich vnitrostátní právo.

Článek 30

Přístup k postupům uznávání kvalifikací a validace dovedností

1. V souvislosti se stávajícími postupy uznávání zahraničních diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci se osobám požívajícím mezinárodní ochrany zajistí rovné zacházení ve srovnání se státními příslušníky členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil.

2. Aniž je dotčen čl. 2 odst. 2 a čl. 3 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES⁽²⁰⁾, umožní příslušné orgány neomezený přístup k postupům uvedeným v odstavci 1 tohoto článku osobám požívajícím mezinárodní ochrany, jež nemohou předložit písemné doklady o své kvalifikaci.

3. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají právo na rovné zacházení ve srovnání se státními příslušníky členského státu, který jim udělil mezinárodní ochranu, pokud jde o přístup ke vhodným systémům posuzování, validace a uznávání výsledků jejich předchozího vzdělání a praxe.

Článek 31

Sociální zabezpečení a sociální pomoc

1. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají v oblasti sociálního zabezpečení a sociální pomoci právo na stejné zacházení, jaké je poskytováno státním příslušníkům členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil.

Přístup k některým formám sociální pomoci stanoveným vnitrostátním právem lze podmínit aktivní účastí osoby požívající mezinárodní ochrany na integračních opatřeních, je-li účast na těchto opatřeních povinná a za předpokladu, že jsou tato opatření dostupná a bezplatná.

2. Bez ohledu na odstavce 1 může být ustanovení o rovném zacházení, pokud jde o sociální pomoc, omezeno u osob požívajících doplňkové ochrany na základní podporu, pokud to umožňuje vnitrostátní právo.

Základní podpora zahrnuje alespoň:

- a) podporu ve výši minimálního příjmu;
- b) podporu v případě onemocnění či v těhotenství;
- c) rodičovskou podporu, včetně podpory v oblasti péče o děti a
- d) příspěvky na bydlení, pokud jsou tyto dávky podle vnitrostátního práva poskytovány státním příslušníkům dotčeného členského státu.

Článek 32

Zdravotní péče

1. Osoby požívající mezinárodní ochrany mají přístup ke zdravotní péči za stejných podmínek jako státní příslušníci členského státu, který jim udělil mezinárodní ochranu.

2. Osobám požívajícím mezinárodní ochrany, které mají zvláštní potřeby, například těhotným ženám, osobám se zdravotním postižením, osobám, které byly podrobeny mučení, znásilnění nebo jiným formám hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí, nebo nezletilým osobám, které byly obětmi zneužívání, zanedbávání, vykořisťování, mučení nebo krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo které trpěly v ozbrojeném konfliktu, musí být poskytnuta náležitá zdravotní péče a v případě potřeby i léčba duševních poruch za stejných podmínek jako státním příslušníkům členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil.

Článek 33

Nezletilé osoby bez doprovodu

1. Co nejdříve po udělení mezinárodní ochrany nezletilé osobě bez doprovodu přijmou příslušné orgány nezbytná opatření dle vnitrostátního práva k jmenování opatrovníka.

⁽²⁰⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22).

Příslušné orgány mohou ponechat osobu již určenou jako zástupce podle čl. 23 odst. 2 písm. b) nařízení (EU) 2024/1348 nebo podle čl. 27 odst. 1 písm. b) směrnice (EU) 2024/1346, aby jednala jako opatrovník, přičemž není nutné ji znovu formálně jmenovat.

Zástupci podle čl. 23 odst. 2 písm. b) nařízení (EU) 2024/1348 nebo čl. 27 odst. 1 písm. b) směrnice (EU) 2024/1346 zůstávají za nezletilou osobu bez doprovodu odpovědní až do jmenování opatrovníka.

Opatrovníkem nemohou být jmenovány organizace nebo fyzické osoby, jejichž zájmy jsou nebo by potenciálně mohly být se zájmy nezletilé osoby bez doprovodu v rozporu.

Je-li opatrovníkem určena organizace, musí podle tohoto nařízení co nejdříve určit fyzickou osobu odpovědnou za výkon povinností opatrovníka nezletilé osobě bez doprovodu.

2. Pro účely tohoto nařízení je v zájmu ochrany nejlepšího zájmu dítěte a zajištění celkového blaha nezletilé osoby bez doprovodu povinností opatrovníka:

- a) zajistit, aby měla nezletilá osoba bez doprovodu přístup k veškerým právům vyplývajícím z tohoto nařízení;
- b) pomáhat nezletilé osobě bez doprovodu v případě odnětí postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany a případně ji zastupovat a
- c) případně pomáhat při pátrání po rodině v souladu s odstavcem 7.

Opatrovníci:

- a) mají nezbytné odborné znalosti a absolvují počáteční a další vhodná školení týkající se práv a potřeb nezletilých osob bez doprovodu, včetně těch, která se týkají příslušných norem na ochranu dětí;
- b) jsou vázáni pravidly pro zachování důvěrnosti stanovenými ve vnitrostátním právu, pokud jde o informace získané při výkonu jejich práce;
- c) mají čistý trestní rejstřík, pokud jde o přestupky a trestné činy související s dětmi, nebo přestupky a trestné činy, které by vedly k závažným pochybnostem o jejich schopnosti převzít odpovědnost ve vztahu k dětem.

3. Příslušné orgány pověří každého opatrovníka zastupováním přiměřeného a dostatečně omezeného počtu nezletilých osob bez doprovodu s cílem zajistit, aby byl schopen plnit své úkoly efektivně a aby nezletilé osoby bez doprovodu měly účinný přístup ke svým právům a podpoře.

4. V souladu s vnitrostátním právem členské státy zajistí, aby určité subjekty, včetně soudních orgánů, nebo jednotlivé osoby, byly pověřeny průběžným dohledem nad opatrovníky a jejich sledováním s cílem zajistit, aby opatrovníci plnili své úkoly uspokojivým způsobem.

Subjekty a osoby uvedené v prvním pododstavci kontrolují výkon opatrovníků, zejména pokud existují náznaky, že opatrovníci své úkoly uspokojivým způsobem neplní. Tyto subjekty a osoby rovněž bezodkladně přezkoumají veškeré stížnosti na opatrovníky podané nezletilými osobami bez doprovodu.

V případě nutnosti nahradí příslušné orgány osobu vykonávající úlohu opatrovníka jinou osobou, zejména pokud se domnívají, že tato osoba řádně neplní své úkoly.

Příslušné orgány nezletilým osobám bez doprovodu vysvětlí způsobem odpovídajícím věku a tak, aby bylo zajištěno, že nezletilé osoby informacím porozumí, jak podat stížnost na opatrovníka, a to v režimu důvěrnosti a bezpečí.

5. Při zohlednění nejlepšího zájmu dítěte jsou nezletilé osoby bez doprovodu umisťovány příslušnými orgány:

- a) k některému jejich zletilému příbuznému;
- b) do pěstounské rodiny;
- c) do specializovaných ubytovacích zařízení pro nezletilé osoby nebo

d) do jiného ubytování vhodného pro nezletilé osoby.

Přihlíží se k přáním nezletilých osob bez doprovodu s ohledem na jejich věk a stupeň vyspělosti.

6. Sourozenci mají pokud možno zůstat spolu, přičemž se přihlíží k nejlepšímu zájmu dotčené nezletilé osoby bez doprovodu, a zejména k jejímu věku a stupni vyspělosti. Změny místa pobytu nezletilých osob bez doprovodu musejí být omezeny na minimum.

7. Pokud vyhledávání rodinných příslušníků nezletilé osoby bez doprovodu započalo dříve, než byla této nezletilé osobě udělena mezinárodní ochrana, pokračuje se v něm i po udělení mezinárodní ochrany. Pokud vyhledávání rodinných příslušníků dosud zahájeno nebylo, bude zahájeno co nejdříve po udělení mezinárodní ochrany, pokud je to v nejlepším zájmu nezletilého.

V případech, kdy může být ohrožen život nebo integrita nezletilé osoby nebo jejich blízkých příbuzných, zejména pokud zůstali v zemi původu, je třeba dbát na to, aby shromažďování, zpracovávání a šíření informací o těchto osobách probíhalo důvěrně, aby nedošlo k ohrožení jejich bezpečnosti.

Článek 34

Přístup k bydlení

1. Osobám požívajícím mezinárodní ochrany se poskytne přístup k bydlení alespoň za rovnocenných podmínek, které se za obecně stejných okolností uplatní vůči ostatním státním příslušníkům třetích zemí oprávněně pobývajícím na území členského státu, který jim mezinárodní ochranu udělil.

2. Vnitrostátní postupy pro rozmístění osob požívajících mezinárodní ochrany zajistí, aby se s osobami požívajícími mezinárodní ochrany zacházelo rovným způsobem, pokud odlišné zacházení není objektivně odůvodněno. Tyto vnitrostátní postupy zajistí rovné příležitosti, pokud jde o přístup k ubytování.

Článek 35

Přístup k integračním opatřením

1. S cílem podpořit a usnadnit začlenění osob požívajících mezinárodní ochrany do společnosti členského státu, který jim udělil mezinárodní ochranu, jim členský stát poskytuje nebo zprostředkovává přístup ke svým integračním opatřením, která zohledňují jejich specifické potřeby a která příslušné orgány považují za vhodná, zejména k jazykovým kurzům, programům občanské orientace, k integračním programům a odborné přípravě.

2. Osoby požívající mezinárodní ochrany se účastní integračních opatření, pokud je tato účast v členském státě, který jim mezinárodní ochranu udělil, povinná. Tato integrační opatření musí být dostupná a bezplatná.

3. Odchylně od odstavce 2 tohoto článku, a aniž je dotčen čl. 31 odst. 1 druhý pododstavec, mohou členské státy určitá povinná integrační opatření zpoplatnit, pokud má osoba požívající mezinárodní ochrany dostatečné prostředky a dané poplatky pro ni nepředstavují nepřiměřenou zátěž.

4. Příslušné orgány nesmějí uplatňovat sankce vůči osobám požívajícím mezinárodní ochrany, pokud se tyto osoby nejsou schopny účastnit integračních opatření v důsledku okolností, které nemohou ovlivnit.

Článek 36

Dobrovolný návrat

Osobám požívajícím mezinárodní ochrany, které si přejí návrat, může být poskytnuta podpora.

KAPITOLA VIII
SPRÁVNÍ SPOLUPRÁCE

Článek 37

Spolupráce

Každý členský stát určí celostátní kontaktní místo pro účely tohoto nařízení a jeho adresu sdělí Komisi. Komise sdělí tuto informaci ostatním členským státům.

Členské státy přijmou v součinnosti s Komisí veškerá vhodná opatření k zavedení přímé spolupráce a výměny informací mezi příslušnými orgány.

Článek 38

Zaměstnanci

Orgánům a jiným organizacím provádějícím toto nařízení se dostalo nebo se musí dostat potřebné odborné přípravy a ve vztahu ke všem osobním informacím získaným při výkonu jejich povinností jsou povinny dodržovat zásadu důvěrnosti stanovenou vnitrostátním právem.

KAPITOLA IX
ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 39

Monitorování a hodnocení

Do 13. června 2028 a poté každých pět let předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu o uplatňování tohoto nařízení a případně navrhne nezbytné změny.

Nejpozději devět měsíců před uplynutím příslušné lhůty stanovené v prvním pododstavci předají členské státy Komisi veškeré informace, které jsou vhodné pro přípravu této zprávy podle uvedeného pododstavce.

Článek 40

Změna směrnice 2003/109/ES

Směrnice 2003/109/ES se mění takto:

1) V čl. 4 odst. 2 se třetí pododstavec nahrazuje tímto:

„Pokud jde o osoby, jimž byla udělena mezinárodní ochrana, zohlední se při výpočtu doby uvedené v odstavci 1 období mezi dnem podání žádosti o mezinárodní ochranu, na jejímž základě k udělení mezinárodní ochrany došlo, a dnem udělení povolení k pobytu podle článku 24 nařízení (EU) 2024/1347 (*).“

(*) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1347 ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU (Úř. věst. L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).“

2) V článku 4 se vkládá nový odstavec, který zní:

„3a. Je-li osoba požívající mezinárodní ochrany zastížena v jiném členském státě než v tom, který jí udělil mezinárodní ochranu, a to bez práva zdržovat se nebo pobývat v souladu s příslušným vnitrostátním, unijním a mezinárodním právem, doba oprávněného pobytu v členském státě, který jí udělil mezinárodní ochranu, předcházející této situaci, se při výpočtu doby uvedené v odstavci 1 nebere v úvahu.“

Odchylně od prvního pododstavce, zejména pokud osoba požívající mezinárodní ochrany prokáže, že důvodem k neoprávněnému pobytu nebo zdržování se byly okolnosti, které uvedená osoba nemohla ovlivnit, mohou členské státy v souladu se svým vnitrostátním právem stanovit, že výpočet lhůty uvedené v odstavci 1 nebude přerušen.“

3) V článku 26 se odstavec 1 nahrazuje tímto:

„Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 23. ledna 2006. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s čl. 4 odst. 2 třetím pododstavcem, a čl. 4 odst. 3a do 12. června 2026. Znění těchto opatření neprodleně sdělí Komisi.“

Článek 41

Zrušení

Směrnice 2011/95/EU se zrušuje s účinkem od 12. června 2026. Odkazy na zrušenou směrnici se považují za odkazy na toto nařízení v souladu se srovnávací tabulkou obsaženou v příloze II.

V rozsahu, v jakém je směrnice Rady 2004/83/ES⁽²¹⁾ nadále závazná pro členské státy, které nejsou vázány směrnicí 2011/95/EU, se směrnice 2004/83/ES zrušuje s účinkem ode dne, kdy jsou tyto členské státy vázány tímto nařízením. Odkazy na zrušenou směrnici se považují za odkazy na toto nařízení.

Článek 42

Vstup v platnost a použitelnost

Toto nařízení vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Toto nařízení se použije od 1. července 2026.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné v členských státech v souladu se Smlouvami.

V Bruselu dne 14. května 2024.

Za Evropský parlament
předsedkyně
R. METSOLA

Za Radu
předsedkyně
H. LAHBIB

⁽²¹⁾ Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. L 304, 30.9.2004, s. 12).

PŘÍLOHA I

Informace, které mají být poskytnuty osobám požívajícím mezinárodní ochrany

Co nejdříve po udělení mezinárodní ochrany se osobám požívajícím mezinárodní ochrany poskytnou alespoň následující informace o právech a povinnostech v souvislosti s jejich postavením uprchlíka nebo statutem doplňkové ochrany. V případě potřeby mohou informace poskytnout různé orgány, poskytovatelé služeb nebo příslušná kontaktní místa.

I. Informace o právech a povinnostech souvisejících s pobytem:

a) právo na povolení k pobytu pro osoby požívající mezinárodní ochrany (článek 24):

— jak a kde požádat o povolení k pobytu a informace o příslušném orgánu nebo příslušném kontaktním místě,

b) právo na povolení k pobytu pro rodinné příslušníky osob požívajících mezinárodní ochrany (článek 23):

— jak a kde požádat o povolení k pobytu a informace o příslušném orgánu nebo příslušném kontaktním místě,

— informace o právech rodinných příslušníků, kteří získali povolení k pobytu,

c) právo požádat o cestovní doklad (článek 25):

— jak a kde požádat o cestovní doklad a informace o příslušném orgánu nebo příslušném kontaktním místě,

d) právo na volný pohyb v rámci členského státu a případné omezení tohoto pohybu (článek 26):

— případný požadavek na usazení se nebo na registraci v určité obci a informace o příslušném orgánu nebo příslušném kontaktním místě,

e) právo na volný pohyb v rámci Unie (článek 27):

— povinnost pobývat v členském státě, který udělil mezinárodní ochranu,

— právo pohybovat se v schengenském prostoru a podmínky výkonu tohoto práva, jak je uvedeno v článku 21 Úmluvy k provedení Schengenské dohody, a právo požádat o povolení k pobytu v jiném členském státě a povolení k pobytu v něm získat podle jeho vnitrostátního práva nebo podle příslušných ustanovení práva Unie či mezinárodních dohod,

— případné sankce s ohledem na výpočet let podle směrnice 2003/109/ES a řízení o přijetí zpět podle nařízení (EU) 2024/1351, pokud osoba požívající mezinárodní ochrany nedodržuje příslušná pravidla a překračuje délku pobytu bez povolení v rozporu s Úmluvou k provedení Schengenské dohody nebo se bez povolení zdržuje či pobývá v jiném členském státě.

II. Informace o právech v souvislosti s integrací:

a) právo na přístup k zaměstnání (článek 28):

— administrativní požadavky na přístup k zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti,

— případná omezení týkající se zaměstnání v oblasti veřejné služby,

— příslušný úřad práce nebo kontaktní místo pro další informace;

b) právo nezletilých osob na přístup ke vzdělání (čl. 29 odst. 1):

— minimální věk pro povinnou školní docházku,

- případné administrativní požadavky na přístup ke vzdělávacímu systému;
 - c) právo dospělých osob na přístup k systému všeobecného vzdělávání (čl. 29 odst. 2):
 - požadavky, včetně administrativních požadavků, na přístup k systému všeobecného vzdělávání;
 - d) právo na přístup k postupům uznávání kvalifikací a validace dovedností (článek 30):
 - příslušné vnitrostátní orgány nebo příslušná kontaktní místa pro poskytování informací o regulovaných povoláních, která lze vykonávat pouze po formálním uznání kvalifikace, a administrativní kroky, které je třeba pro její uznání provést;
 - e) informace o vhodných systémech posuzování, validace a uznávání výsledků jejich předchozího vzdělání a praxe (čl. 30 odst. 3):
 - případně informace o těchto systémech a příslušné kontaktní místo pro další informace;
 - f) právo na stejné zacházení, jaké mají státní příslušníci, pokud jde o sociální zabezpečení (článek 31):
 - příslušné kontaktní místo k získání dalších informací;
 - g) právo na přístup k sociální pomoci (článek 31):
 - případně seznam podpory, která není poskytována osobám požívajícím doplňkové ochrany,
 - příslušné kontaktní místo k získání dalších informací;
 - h) právo na zdravotní péči za stejných podmínek, za jakých je poskytována státním příslušníkům (článek 32):
 - obecné informace o podmínkách přístupu ke zdravotní péči,
 - případně kontaktní místo pro služby dostupné obětem zneužívání, vykořisťování, mučení nebo krutého, nelidského a ponižujícího zacházení;
 - i) právo na přístup k bydlení za stejných podmínek, jaké mají ostatní státní příslušníci třetích zemí oprávněně pobývajících v daném členském státě (článek 34):
 - případně základní informace o dostupných programech sociálního bydlení,
 - případně požadavky na pobyt v rámci postupů rozmísťování uprchlíků,
 - příslušný orgán nebo příslušné kontaktní místo k získání dalších informací;
 - j) právo na přístup k integračním opatřením považovaným za vhodná, případně s výhradou povinné účasti (článek 35):
 - případně informace o povinných integračních opatřeních,
 - příslušné kontaktní místo k získání dalších informací.
- III. Informace o zvláštních právech nezletilých osob bez doprovodu (článek 33):
- informace o právu na opatrovníka a jeho povinnostech,
 - podrobné informace o podávání stížností na opatrovníka.

PŘÍLOHA II

Srovnávací tabulka

Směrnice 2011/95/EU	Toto nařízení
Článek 1	Článek 1
Čl. 2 písm. a)	Čl. 3 bod 3
Čl. 2 písm. b)	Čl. 3 bod 4
Čl. 2 písm. c)	—
Čl. 2 písm. d)	Čl. 3 bod 5
Čl. 2 písm. e)	Čl. 3 bod 1
Čl. 2 písm. f)	Čl. 3 bod 6
Čl. 2 písm. g)	Čl. 3 bod 2
Čl. 2 písm. h)	Čl. 3 bod 7
Čl. 2 písm. i)	Čl. 3 bod. 8
Čl. 2 písm. j), návětí	Čl. 3 bod. 9, návětí
Čl. 2 písm. j) první odrážka	Čl. 3 bod 9 písm. a)
Čl. 2 písm. j) druhá odrážka	Čl. 3 bod 9 písm. b)
Čl. 2 písm. j) třetí odrážka	Čl. 3 bod 9 písm. c)
Čl. 2 písm. k)	Čl. 3 bod 10
Čl. 2 písm. l)	Čl. 3 bod 11
Čl. 2 písm. m)	Čl. 3 bod 12
Čl. 2 bod n)	Čl. 3 bod 13
—	Čl. 3 body 14, 15, 16, 17 a 18
Článek 3	—
Čl. 4 odst. 1 a 2	Čl. 4 odst. 1 a 2
—	Čl. 4 odst. 3
Čl. 4 odst. 3 písm. a) až e)	— ⁽¹⁾
Čl. 4 odst. 4 a 5	Čl. 4 odst. 4 a 5
Článek 5	Článek 5
Článek 6	Článek 6
Článek 7	Článek 7

Směrnice 2011/95/EU	Toto nařízení
Čl. 8 odst. 1	Čl. 8 odst. 1
—	Čl. 8 odst. 2 a 3
Čl. 8 odst. 2	Čl. 8 odst. 4
—	Čl. 8 odst. 5 a 6
Článek 9	Článek 9
Čl. 10 odst. 1 a 2	Čl. 10 odst. 1 a 2
—	Čl. 10 odst. 3
Čl. 11 odst. 1	Čl. 11 odst. 1 první pododstavec
Čl. 11 odst. 2	Čl. 11 odst. 2 písm. a) a b)
Čl. 11 odst. 3	—
Čl. 12 odst. 1	Čl. 12 odst. 1
Čl. 12 odst. 2 písm. a), b) a c)	Čl. 12 odst. 2 písm. a), b) až c)
Čl. 12 odst. 3	Čl. 12 odst. 3
—	Čl. 12 odst. 4 a 5
Článek 13	Článek 13
Čl. 14 odst. 1	Čl. 14 odst. 1 písm. a)
Čl. 14 odst. 2	Čl. 14 odst. 4
Čl. 14 odst. 3 písm. a)	Čl. 14 odst. 1 písm. b)
Čl. 14 odst. 3 písm. b)	Čl. 14 odst. 1 písm. c)
Čl. 14 odst. 4 písm. a)	Čl. 14 odst. 1 písm. d)
Čl. 14 odst. 4 písm. b)	Čl. 14 odst. 1 písm. e)
Čl. 14 odst. 5	Čl. 14 odst. 2
Čl. 14 odst. 6	Čl. 14 odst. 3
—	Čl. 14 odst. 4
Článek 15	Článek 15
Čl. 16 odst. 1	Čl. 16 odst. 1
Čl. 16 odst. 2	Čl. 16 odst. 2 písm. a) a b)
Čl. 16 odst. 3	Čl. 16 odst. 3
Čl. 17 odst. 1 písm. a), b), c) a d)	Čl. 17 odst. 1 písm. a), b), c) a d)
Čl. 17 odst. 2	Čl. 17 odst. 2

Směrnice 2011/95/EU	Toto nařízení
Čl. 17 odst. 3	Čl. 17 odst. 3
—	Čl. 17 odst. 4 a 5
Článek 18	Článek 18
Čl. 19 odst. 1	Čl. 19 odst. 1 písm. a)
Čl. 19 odst. 2	Čl. 19 odst. 1 písm. b)
Čl. 19 odst. 3 písm. a)	Čl. 19 odst. 1 písm. b)
Čl. 19 odst. 3 písm. b)	Čl. 19 odst. 1 písm. c)
Čl. 19 odst. 4	Čl. 19 odst. 2
Článek 21	Článek 21
Čl. 20 odst. 1	Čl. 20 odst. 1
Článek 22	Čl. 20 odst. 2
Čl. 20 odst. 3	Čl. 20 odst. 4
Čl. 20 odst. 4	Čl. 20 odst. 4
Čl. 20 odst. 5	Čl. 20 odst. 5
Čl. 21 odst. 1	Článek 21
Čl. 21 odst. 2	—
Čl. 21 odst. 3	—
Článek 22	Článek 22
Čl. 23 odst. 1	—
Čl. 23 odst. 2	Čl. 23 odst. 1 a 4
—	Čl. 23 odst. 2
Čl. 23 odst. 3	Čl. 23 odst. 3
Čl. 23 odst. 4	Čl. 23 odst. 5
Čl. 23 odst. 5	Čl. 23 odst. 7
Čl. 24 odst. 1 první pododstavec	Čl. 24 odst. 2
Čl. 24 odst. 2	Čl. 26 odst. 4 druhý pododstavec
Článek 25	Článek 25
Čl. 26 odst. 1	Čl. 28 odst. 1
Čl. 26 odst. 2	Čl. 28 odst. 2 písm. c) a d)
Čl. 26 odst. 3	Čl. 28 odst. 3

Směrnice 2011/95/EU	Toto nařízení
Čl. 26 odst. 4	Článek 31
Článek 27	Článek 29
Čl. 28 odst. 1 a 2	Čl. 30 odst. 1 a 2
—	Čl. 30 odst. 3
Čl. 29 odst. 1	Čl. 31 odst. 1 první pododstavec
—	Čl. 31 odst. 1 druhý pododstavec
Čl. 29 odst. 2	Čl. 31 odst. 2
Článek 30	Článek 32
Čl. 31 odst. 1	Čl. 33 odst. 1 první pododstavec
—	Čl. 33 odst. 1 druhý pododstavec
Čl. 31 odst. 2, 3, 4, 5a 6	Čl. 33 odst. 2, 3, 4, 5, 6 a 7
Článek 32	Článek 34
Článek 33	Článek 26
Článek 34	Čl. 35 odst. 1
—	Čl. 35 odst. 2
Článek 35	Článek 36
Článek 36	Článek 37
Článek 37	Článek 38
Článek 38	Článek 39
Článek 39	—
—	Článek 40
Článek 40	Článek 41
Článek 41	Článek 42
Článek 42	—

(¹) Viz čl. 33 odst. 2 nařízení (EU) 2024/1348.